ΠΡΟΛΑΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ:

Α! ΧΡΟΝΙΑ 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - 1945

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΠΡΟΛΑΤΗΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1945 | Α΄. ΤΟΜΟΣ - ΑΡ. 1.

ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ προορίζεται μονάχα γιὰ κείνους ποὺ τοὺς βασανίζουν ἀμφιβολίες, καὶ ἀπορίες, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὸ περιβάλλον του καὶ τὸ μαρτύριό του. Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ περιοδικὸ οἱ ἀναγνῶστες θὰ βρίσκουν λύσεις τῶν τέτοιων προβλημάτων, ποὺ οἱ σύγχρονοι κοινωνιολόγοι τῆς πιάτσας καὶ τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, στάθηκαν ἀνίκανοι νὰ λύσουν, σερβίροντας μονάχα κονσερβοποιημένες καὶ σταμπιλαρισμένες θεωρίες, ποὺ ἀπὸ σκοποῦ διαστρεβλώνουν, γιὰ νὰ προσαρμόζουνται εὐκολώτερα στοὺς πολιτικούς τους προσανατολισμούς.

Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ φιλοδοξεῖ νὰ προσφέρει στοὺς ἀναγνῶστες του, θέματα καὶ μελέτες ποὺ ἔχουν σὰ βάση τὴν ἀντικειμενικότητα, καὶ τὴν ἀπόλυτη ἱστορικὴν ἀλήθεια. Μονάχα μὲ τέτοια διαπαιδαγώγηση θὰ μπορέσει ἡ μάζα νὰ βρεῖ τὸ δρόμο της, ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν ἰδεολογικὴ σύγχιση, στὴν ὁποία τὴν ἔχει ρίξει ἡ ἀνερμάτιστη, ἡ ἀνακόλουθη, ἡ καιροσκοπική, καὶ τυχοδιωχτικὴ πολιτικὴ κατεύθυνση ὡρισμένων «ἰδεολόγων ἀρχηγῶν».

Πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψει τους οἱ ἀναγνῶστες τοῦ περιοδικοῦ πὼς σήμερα ζοῦμε στὴν ἐποχὴ ποὺ βασιλεύει ἕνα εἶδος «ἐπιστημονικοῦ τσαρλατανισμοῦ». Τὸν λέμε ἐπιστημονικὸ τσαρλατανισμό, γιατὶ ἡ διαστρέβλωση ὡρισμένων ἀληθειῶν καὶ θεωριῶν ἔγινε μὲ τέτοια μαεστρία, καὶ μάλιστα ἀπὸ πρόσωπα ποὺ ἐπαγγέλλονται τὸν κοινωνιολόγον, ὥστε ἡ ψευτιὰ καὶ ἡ ἀπάτη νὰ μποροῦν μέσα στὴν ἰδεολογικὴ αὐτὴ σύγχιση, νὰ συναγωνίζουνται τὴν ἀλήθεια. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ «ἐπιστημονικοῦ τσαρλατανισμοῦ», γιὰ νὰ ἐξαπατοῦν εὐκολώτερα τὶς μάζες, ἔφτιαξαν καὶ τὸ σχετικὸ κανόνα. «Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια πρέπει νὰ προσαρμόζεται στὴν πολιτικὴ σκοπιμότητα!» Πρᾶμα

πού σημαίνει πώς ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια πρέπει νὰ ὑποτάσσεται στὸ ψέμα, ἢ στὸ γοῦστο τοῦ κάθε ἀπατεῶνα πολιτικάντη.

Τὸ περιοδικό μας ἀγωνίζεται νἆναι ἕνας ἀπὸ τοὺς φωτεινοὺς φάρους ποὺ θὰ ὁδηγήσουν τὸ θαλασσοδαρμένο καράβι τῆς πολύπαθης ἐργατιᾶς ἔξω ἀπ' τὸν ἰδεολογικὸ κυκεῶ α, πρὸς τὸ λιμάνι τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ φωτός.*

Δ. ΡΙΑΖΑΝΟΒ:

ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

I

Τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐπιστημονικοῦ κομμουνισμοῦ σχετικὰ μὲ τὸ γάμο, ἀνεπτύχθη γιὰ πρώτη φορὰ στὸ «Κομμουνιστικὸ Μανιφέστο». Το «Κομμ. Μανιφέστο» ἀντιτάσσει τὴν προλεταριακὴ κοσμοθεωρία στὴν ἀστική. Στὸ Μανιφέστο αὐτὸ ἐξετάζονται τὰ θεμέλια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένου τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας, ἀπὸ τὴνπρολεταριακὴ ἄποψη. Στὴν κριτική τους αὐτή, ὁ Μάρξ κι ὁ Ἔνγκελς βασίζονταν στοὺς προδρόμους των. Δὲν ὑπῆρξαν δημιουργοὶ ἑνὸς συστήματος ὁλότελα νέου, δὲν τὸ ἀνέσυραν ἀπὸ τὸ χάος, δὲν τὸ ξεσκάλισαν ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ μυαλοῦ των. Στηρίχθηκαν στὶς ἰδέες τῶν σοσιαλιστῶν καὶ κομμουνιστῶν προδρόμων τους, ἰδιαίτερα δὲ στὶς θεωρίες τῶν μεγάλων οὐτοπιστῶν—τοῦ Σαὶν-Σιμόν, τοῦ Φουριὲ καὶ τοῦ Ὄουεν καὶ τῶν γάλλων ματεριαλιστῶν κομμουνιστῶν.

Τὰ ἔργα καὶ τὰ φυλλάδια τῶν φιλοσόφων αὐτῶν, καὶ τῶν ὀπαδῶν τους, ἐμφανίζουν μιὰ τόσο λεπτομερῆ κριτικὴ τῆς παλιᾶς ἀστικῆς οἰκογένειας καὶ τοῦ γάμου, ποὺ βασίζεται στὸ δικαίωμα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας, ὥστε ὁ Μάρξ κι' ὁ Ἔνγκελς δὲν εἴχανε πιὰ ἀνάγκη νὰ τὰ ἐπαναλάβουν. Πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, δηλαδὴ πιὸ πρὶν ἀπὸ τὸ Μανιφέστο, καταδείχθηκε πὼς στὸν ἀστικὸ γάμο δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἕνα στοιχεῖο ἐλεύθερης ἕνωσης, προερχομένης ἀπὸ ἀμοιβαία ἀφοσίωση, κι' ὅτι σὲ ἰδιαίτερες περιπτώσεις, ὡς ἐξαίρεση, μποροῦσε ἕνα ἐλεύθερο αἴσθημα ν' ἀνοίξει δρόμο ἀνάμεσα στὰ ἐμπόδια καὶ στὰ δεσμὰ ποὺ χαλκεύει τὸ ἀστικὸ καθεστώς. Ἡ ἀπολογία τοῦ ἐλευθέρου αὐτοῦ αἰσθήματος, ἡ ἀποκατάσταση, ἡ δικαίωση τῆς «σάρκας», σ' ἀντίθεση πρὸς τὸν ἐκφυλισμὸ ποὺ τῆς ἐπεβλήθη ἀπο τὴ χριστιανικὴ θρησκεία

(ΣΗΜ. Γιὰ τὸν ἐπιστημονικὸ τσαρλατανισμὸ θὰ γράψουμε σὲ εἰδικὸ θέμα.)

καὶ τὴν ἀστικὴν ἠθική, ἡ ἀνασυγκρότηση τῆς οἰκογένειας σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς τῆς νέας σοσιαλιστικῆς ζωῆς—ἀποτελοῦν τὸ οὐσιῶδες περιεχόμενο τῆς κριτικῆς αὐτῆς.

Ὅταν οἱ θεωρίες τῶν μεγάλων οὐτοπιστῶν εἰσχωρήσανε στὰ ἐργατικὰ στρώματα, οἱ προλετάριοι ἄρχισαν νὰ συζητοῦνε τὸ πρόβλημα τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας. Προτοῦ ἐκθέσουμε τὶς ἰδέες ποὺ κήρυτταν ὁ Μάρξ κι᾽ ὁ Ἔνγκελς, ὅταν ἤρθανε σ᾽ ἐπαφὴ μὲ τὸ προλεταριακὸ περιβάλλον, ἂς ἐξετάσουμε τὴν ἐξέλιξη τῶν ἰδεῶν τοῦ Μάρξ καὶ Ἔνγκελς στὴν «προσοσιαλιστική» τους περίοδο.

Ὅπως ὁ Ἔνγκελς, ποὺ εἶχε γίνει κομμουνιστὴς λιγάκι πρὶν ἀπ᾽ τὸν Μάρξ, αὐτός, ὅπως ἄλλωστε ὅλοι οἱ γερμανοὶ διανοούμενοι, ἤτανε φυσικὸ νὰ ὑποστεῖ τὴν ἐπίδραση ὡρισμένων οὐτοπιστικῶν ἰδεῶν, ἤδη ἀπ᾽ τὴν ἐποχὴ ποὺ δὲν ἤτανε παρὰ ἕνας δημοκράτης πολιτικός. Οἱ προχωρημένοι Γερμανοί, ἰδίως οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς «Νέας Γερμανίας», ἤτανε πολὺ ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὶς σαινσιμονικὲς θεωρίες σχετικὰ μὲ τὴ χειραφέτηση τῶν γυναικῶν, στὰ πρῶτα πέντε χρόνια τῆς τρίτης δεκαετίας τοῦ 19ου αἰώνα. Ὅσοι ξαίρουνε τὴ ρωσσικὴ φιλολογία τοῦ 1840, δὲν ἀγνοοῦν πόση ἐπίδραση ἐξασκοῦσαν οἱ θεωρίες αὐτὲς στοὺς καλύτερους ἀντιπροσώπους τῶν φιλελευθέρων διανοουμένων μας προτοῦ γίνουν σοσιαλιστές, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, συνεπεῖς. Ὄχι μόνον οἱ ρῶσσοι νεοχεγκελιανοί, ἀλλὰ κι᾽ αὐτοὶ οἱ γερμανοὶ δὲν μπορούσανε νὰ παραδεχθοῦν τὶς θεωρίες τοῦ δασκάλου των, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶχε μιὰ σφαῖρα ἐνεργείας ποὺ θὰ ἐναρμονιζόταν μὲ τὶς ἱκανότητές του: (λ. χ. ὡς δημόσιου λειτουργοῦ, σοφοῦ κλπ.) ἐνῶ τὸ καθῆκον τῆς γυναίκας θὰ περιοριζόταν στὴ λατρεία τῆς οἰκογένειας, καὶ ὁ γάμος θὰ ἤτανε μιὰ ἀπὸ τὶς ἀπόλυτες ἀρχὲς πάνω στὶς ὁποῖες θὰ βασιζόταν ὁλόκερη ἡ κοινωνικὴ ζωή.

Σ᾽ ἕνα ἀπὸ τὰ ἄρθρα του γραμμένα στὴ νεανική του ἡλικία, (στὰ «Τοπεῖα» τοῦ 1840) ὁ Ἔνγκελς, τότε εἴκοσι χρονῶν, παρατηρεῖ: «Θαρθεῖ σὲ λίγο ἡ ὥρα ποὺ οἱ καρδιὲς τῶν γυναικῶν θὰ πάλλουν γιὰ τὸ σύγχρονο ἰδεῶδες, τόσο θερμά, ὅσο χτυποῦνε σήμερα γιὰ τὴν εὐλαβικὴ πίστη τῶν πατέρων μας». «Οἱ νέες ἰδέες δὲ θὰ θριαμβεύσουν παρὰ μόνο ὅταν οἱ νέοι γαλουχηθοῦν μ᾽ αὐτές, καὶ μὲ τὸ γάλα τῶν μητέρων τους».

Στὴν ἀρχή, ὡς συνεργάτης καὶ κατόπιν ὡς ἀρχισυντάχτης τῆς «Ἐφημερίδας τοῦ Ρήνου», ὁ Μάρξ δυὸ φορὲς βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ καθορίσει τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὸ γάμο: τὴν πρώτη φορὰ στὴν πολεμική του κατὰ τῆς ἱστορικῆς σχολῆς τοῦ δικαίου, κατόπιν στὸ ζήτημα ἑνὸς νομοσχεδίου περὶ διαζυγίου.

«Μιὰ σχολὴ ποὺ ἐξηγεῖ τὴν σημερινὴ ἀτιμία μὲ τὴν ἀτιμία τοῦ χθές· μιὰ σχολὴ ποὺ διακηρύττει πὼς κάθε κραυγὴ ποὺ ἐκβάλλει ὁ δοῦλος κάτω ἀπὸ τὸ κνοῦτο, εἶναι κραυγὴ ἀνταρσίας, ἐφόσον τὸ κνοῦτο εἶναι ἕνα κνοῦτο μακροχρόνιο, κνοῦτο πατροπαράδοτο, ἱστορικό· μιὰ σχολὴ στὴν ὁποία, ἡ ἱστορία, ὅπως ἔκαμε ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ γιὰ τὸ δοῦλο του Μωϋσῆ, τῆς δείχνει τὰ πισινά... Ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ σχολὴ τοῦ δικαίου στὸ πρόσωπο τοῦ Οὖγκο τοῦ δημιουργοῦ της,

μᾶς προστάζει νὰ ὑποκύπτουμε σ' ὅ,τι ὑπάρχει γιὰ μόνο τὸ λόγον ὅτι ὑπάρχει !».

Ὁ Μὰρξ ἐξετάζει λεπτομερειακὰ τὶς θεωρίες τοῦ Οὔγκο ποὺ «σ' ἀμφίβολους, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς λογικῆς, θεσμούς, στὴ δουλεία καὶ στὸν ἀπολυταρχισμό, ἀνεκάλυπτε κάθε σοφία καὶ ἠθική...» ἀντίθετα ὁ Οὔγκο διεκήρυττε ὅτι «δὲν ὑπῆρχε τίποτε τὸ λογικὸ στὸ γάμο, καὶ σ' ἄλλους θεσμοὺς τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου».

Μόλις τελευταῖα μάθαμε ὅτι ἡ λογοκρισία περιέκοψε ὁλόκληρο κεφάλαιο ἀπὸ τὸ ἄρθρο αὐτό, εἰδικὰ δὲ τὸ κεφάλαιο περὶ γάμου. Χάρη στὴν ἀβροφροσύνη ἑνὸς σοφοῦ, τοῦ καθηγητῆ Χάνσεν, ποὺ κατώρθωσε νὰ ἀποχτήσει τὸ χειρόγραφο ποὺ εἶχε διατηρήσει κάποιος συλλέχτης, πήραμε τὸ κουτσουρεμένο αὐτὸ κεφάλαιο.

Ὁ Οὔγκο βρίσκει πὼς ὁ γάμος ἐθεωρεῖτο συνήθως ὡς ἕνας θεσμὸς λογικώτερος, παρ' ὅσο φαίνεται, στὸ φῶς μιᾶς ἐπισταμένης καὶ βαθειᾶς μελέτης.

«Εἶν' ἀλήθεια, προσθέτει ὁ Μὰρξ, ὅτι ὁ κ. Οὔγκο ἔχει τὴν καλωσύνη νὰ ὁμολογήσει ὅτι ὁ γάμος ἱκανοποιεῖ τὸ σεξουαλιστικὸ ἔστιχτο. Ὁ ἔντιμος καθηγητὴς βρίσκει ἀκόμη ὅτι τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποδεικνύει καλύτερα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, πόσο θὰ εἴχαμε ἄδικο ἂν ὑποστηρίζαμε, ὅπως ὁ Κάντ, ὅτι τὸ ἀνθρώπινο σῶμα δὲ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς μέσο γιὰ τὴν ἐπιδίωξη ἑνὸς σκοποῦ».

«Ἀλλὰ ἡ καθηγίαση τοῦ σεξουαλιστικοῦ πόθου μὲ τὸν ἐξαιρετικὸ χαρακτῆρα του» σημειώνει ὁ Μάρξ, «ἡ δέσμευσή του μὲ νομικοὺς κανόνες, ἡ ἠθικὴ ὀμορφιά του ποὺ μεταβάλλει τὸ φυσικὸ ἔνστιχτο σὲ μιὰ ψυχικὴ ἕνωση, ἡ ψυχικὴ οὐσία τοῦ γάμου, ὅλα αὐτὰ ἐμπνέουν στὶν κ. Οὔγκο μεγολες ἀνησυχίες».

Γιὰ νὰ χαρακτηρίσει καλύτερα «τὴν ἐπιπόλαιη ἀδιαντροπιὰ» τοῦ ἐντίμου καθηγητοῦ, ὁ Μάρξ ἀναφέρει τὴν ἀκόλουθη παράγραφο: «Περισσότερον ἄστοχος εἶναι ὁ δεύτερος ὅρος, κατὰ τὸν ὁποῖο ἀπαγορεύεται ἡ ἱκανοποίηση τοῦ σεξουαλιστικοῦ ἐνστίχτου ἔξω ἀπ' τὸ γάμο. Ἡ ζωϊκὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἀντιτίθεται σ' αὐτὴ τὴν ἀπαγόρευση. Ἡ διανοητική του φύση ἐξανίσταται μὲ περισσότερη σφοδρότητα γιατί...» Μαντέψτε το!.. γιατὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι σχεδὸν παντογνώστης γιὰ νὰ προβλέπει τὸ ἀποτέλεσμα τὸ νὰ σκέπτεται, κανεὶς νὰ ἱκανοποιήσει μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἀνάγκες του, μόνο στὶς περιπτώσεις ἐκεῖνες ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ κάμει μὲ τὴ βοήθεια ἑνὸς ἄλλου ὡρισμένου ἀτόμου, «αὐτὸ σημαίνει: πρόκληση τῆς θείας Προνοίας».

Ἀπ' αὐτὸ προκύπτει ὅτι ὅσο παλιὰ κι ἂν εἶναι ἡ ἱστορικὴ σχολὴ τοῦ δικαίου στὶς δοξασίες της, συμπίπτει μὲ τὶς ἰδέες μερικῶν πολὺ-πολὺ νέων κομμουνιστῶν, ἀντιθέτων «τῆς σταμπαρισμένης τιμῆς τῶν συζύγων, ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν».

Ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἱστορικῆς σχολῆς τοῦ δικαίου δὲν ἔβλεπε παρὰ τὴ «ζωϊκὴ» πλευρὰ τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δὲν ἔβλεπε παρὰ τὰ «πισινὰ» τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης.

Τὸ ἴδιο καὶ οἱ σημερινοὶ Τίρσες (1) μας, ποὺ ὁδηγοῦν στὴν ἔφοδο τὰ συντάγματα τῶν καρδιῶν, καὶ τῶν ματιῶν, γιὰ νὰ καταχτήσουν τὸ «δικαίωμα τοῦ ἔρωτα», δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ φλυαροῦν, σὲ ρίμα ἢ σὲ πρόζα, γιὰ τὸν προλεταριακὸ πολιτισμό· στὴν πραγματικότητα ὅμως δὲν κυτᾶνε παρὰ τὸν «πισινὸ τοῦ προλεταριάτου».

Κατὰ τὸν Οὖγκο, ὁ γάμος ἔχει τὰ μειονεχτήματά του ἀκόμη κι ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς κοινωνικῆς τάξης. Ἐπιβάλλει ἕνα ἀδύνατο καθῆκον στὴν ἀστυνομία τῶν ἠθῶν. Γενικὰ κατ' αὐτὸν ὁ γάμος εἶναι ἕνας θεσμὸς ἀτελής. Τὰ ζητήματα τῆς πολυγαμίας, καὶ τῆς μονογαμίας, κρίνονται ἀπὸ τὴν ζωϊκὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου. «Βλέπετε, καταλήγει ὁ Μάρξ, σὲ πιὸ σχολειὸ φοιτᾶ ἡ γερμανικὴ νεολαία»;

Στὸ ἄρθρο του «Τὸ Σχέδιο τοῦ Νόμου περὶ διαζυγίου», (2) ὁ Μάρξ μᾶς ἀποκαλύπτει ὅλα τὰ ἐλαττώματα κι' ὅλες τὶς ἀντιφάσεις τοῦ πρωσσικοῦ νομοσχεδίου ποὺ εἶχε καταρτισθεῖ τὸν Ἰούλη τοῦ 1842. Τονίζει μεταξὺ ἄλλων ὅτι ὁ γάμος δὲν θεωρεῖται ἀπὸ τὸ νόμο ὡς «ἠθικὸς» θεσμός, ἀλλὰ ὡς θρησκευτικὸς καὶ ἐκλησιαστικὸς θεσμός, καὶ συνεπῶς παραμελήθηκε ἡ λαϊκὴ οὐσία τοῦ γάμου. Ἂν ὁ νόμος δὲ μπορεῖ νὰ ἐπιβάλει τὴν ἠθικότητα, πολὺ λιγώτερο θὰ μποροῦσε νὰ καθιερώσει νομοθετικῶς τὴν ἀνηθικότητα. Ἂν ὁ γάμος δὲν ἦτανε τὸ θεμέλιο τῆς οἰκογενείας, θὰ ἦτανε τόσο λίγο ἀντικείμενο νομοθετικῆς μέριμνας ὅσο λ. χ. ἡ φιλία. Κανένας δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ συνάπτει γάμο, ἀλλὰ ὁ καθεὶς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑπόκειται στοὺς νόμους ποὺ ἀφοροῦν τὸ γάμο, μιὰ καὶ παντρεύεται Κάθε ἄνθρωπος ποὺ παντρεύεται δὲ δημιουργεῖ οὔτε ἐφευρίσκει, τὸν γάμο. Τὸν δημιουργεῖ καὶ τὸν ἐφευρίσκει ὅσο κι' ἕνας ἄνθρωπος ποὺ κολυμπᾶ ἐφευρίσκει τοὺς νόμους τοῦ νεροῦ καὶ τῆς βαρύτητας. Γι' αὐτὸ ὁ γάμος δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ὑποταχθεῖ στὴν αὐθαιρεσία του ἀντίθετα, αὐτὸς ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται στὸ γάμο.

Ἀλλὰ ὁ γάμος εἶναι ἀδιάλυτος καὶ οἱ σύζυγοι ὀφείλουν νὰ παραμένουν πιστοὶ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο μέχρι θανάτου; Τὸ διαζύγιο εἶναι παραδεκτό; Κατὰ τὸν Μὰρξ ἡ χενγκελιανὴ θεωρία σχετικὰ μὲ τὰ ζητήματα αὐτὰ δὲ στέκεται στὰ πόδια της.

Ὁ Χένγκελ λέγει: ὁ γάμος καθ' ἑαυτὸν ὡς ἔννοια, εἶναι ἀδιάλυτος—μονάχα ὡς ἰδέα. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ δὲν εἶναι ἀποκλειστικὸ χαραχτηριστικὸ μονάχα τοῦ γάμου. Ὅλες οἱ ἠθικὲς σχέσεις εἶναι ἀδιάλυτες ὡς ἔννοιες πρᾶμα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ διαπιστωθεῖ ἂν ὑπέθετε κανεὶς ὅτι εἶναι ἀληθινές. Ἕνα ἀληθινὸ Κράτος, ἕνας ἀληθινὸς γάμος, μιὰ ἀληθινὴ φιλία εἶναι ἀδιάλυτα, ἀλλὰ κανένα Κράτος, κανένας γάμος, καμιὰ φιλία δὲν ἀντιστοιχοῦν στὴν ἔννοιά τους. Συνεπῶς ἡ φιλία, ἀκόμη καὶ στὴν οἰκογένεια μέσα, τὸ πραγματικὸ Κράτος στὴ ἱστορία τοῦ κόσμου, ὁ γάμος ὅπως ὑφίσταται σ' ἕνα Κράτος, εἶναι ἐξ ἴσου διαλυτά.

---

[1] Τίρσης. Ἕνας ἀπὸ τοὺς βοσκοὺς τοῦ Βιργιλίου [Ἐκλογαί: 7ο βιβλίο].

[2] «Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου» τῆς 19ης Δεκ. 1842. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ τὸ δημοσίευσα γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ρωσσικὴ ἔκδοση τῶν ἔργων τοῦ Μὰρξ καὶ Ἔνγκελς. Ὁ Μέριγκ τὸ ἀγνοοῦσε πάντα. [Σ. τοῦ συγγρ.]

Τὸ διαζύγιο, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ διαπίστωση : ὁ τάδε γάμος εἶναι ἕνας γάμος νεκρὸς καὶ ἡ ὕπαρξή του δὲν εἶναι παρὰ ψέμα. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἐξαρτᾶται οὔτε ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσία τοῦ νομοθέτη οὔτε τῶν ἀτόμων κάθε φορὰ ποὺ ὁ γάμος πεθαίνει· ἀλλὰ ἡ πραγματικὴ κατάσταση τὸ ἀποφασίζει γιατὶ ἡ νομικὴ ἀναγνώριση τοῦ γεγονότος τοῦ θανάτου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ πραγματικοῦ γεγονότος κι' ὄχι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῶν ἐνδιαφερομένων.

Οἱ κανόνες, ὅμως, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ ὕπαρξη τῆς τέτοιας ἢ τέτοιας ἠθικῆς σχέσης δὲν ἀνταποκρίνεται πιὰ στὸ σκοπό της ἐξακριβώνονται λογικά, χωρὶς προκατάληψη καὶ σύμφωνα μὲ τὰ συμπεράσματα τῆς ἐπιστήμης καὶ τὶς γενικὲς ἀντιλήψεις τοῦ δικαίου ; Γι' αὐτὸ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι κανεὶς βέβαιος παρὰ μόνο ὅταν ὁ νόμος γίνει μιὰ συνειδητὴ ἔκφραση τῆς λαϊκῆς θέλησης καὶ πάρει ζωὴ χάρη σ' αὐτή.

Ὁ νομοθέτης δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ διαπιστώνει τὶς συνθῆκες ὑπὸ τὶς ὁποῖες ὁ γάμος διελύθη στὴν πραγματικότητα. Τὸ νομικὸ διαζύγιο δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ τὸ πραχτικὸ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς διάλυσης.

II

Θὰ μποροῦσε νὰ μοῦ ἀντιτείνη κανεὶς ὅτι οἱ ἀπόψεις αὐτὲς διατυπώνονταν ἀπὸ τὸ Μάρξ, τὴν ἐποχὴ ποὺ δὲν ἤτανε ἀκόμη κομμουνιστὴς καὶ φυσικὰ δὲν ἦταν ἀκόμη «μαρξιστής». Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἄρθρο ἐγράφη ἀπὸ τὸν Μάρξ ὅταν αὐτὸς ἐγκατέλειπε τὴν ἄποψη τῆς δημοκρατικῆς μπουρζουαζίας γιὰ νὰ ἀσπασθεῖ τὴν ἄποψη τοῦ προλεταριάτου.

Ἄς ἐκθέσουμε τώρα τὶς ἰδέες του ὅπως ἐξελιχθήκανε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὅπου τὸ ἄρθρο του «Κριτικὴ τῆς χεγκελιανῆς φιλοσοφίας» συνώψισε γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ἱστορικὴ ἀποστολὴ τοῦ προλεταριάτου : κατάργηση τῆς ταξικῆς κοινωνίας, πλήρης ἀπελευθέρωση τῆς ἀνθρωπότητας ἀπ' ὅλα τὰ δεσμὰ ποὺ τῆς ἐπεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία· ἐπικράτηση τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος

Θέτοντας τὰ θεμέλια τοῦ ἐπιστημονικοῦ κομμουνισμοῦ ὁ Μάρξ, ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ κριτικάρει προηγουμένως τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ κομμουνισμοῦ αὐτοῦ ποὺ ἀποκαλεῖ «χοντροκομμένο, ἀκατέργαστο κι' ἀκόμη ἀντιδραστικό». Στὸν ἀγῶνα τους κατὰ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας οἱ κομμουνιστὲς αὐτοί δὲν καταργούσανε τὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία, ἀλλὰ μᾶλλον τὴ μετέβαλλαν σὲ μιὰ κοινὴ ἀτομικὴ ἰδιοχτησία. Ὁ κομμουνισμός των παρουσίαζε μιὰ γενίκευση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας Στὸ Κομμουνιστικὸ Μανιφέστο δὲ βλέπουμε παρὰ τὰ συμπεράσματα τῆς κριτικῆς αὐτῆς. Ὡστόσο εἶχα τὴν τύχη νὰ βρῶ ἕνα χειρόγραφο τοῦ Μάρξ ὅπου κριτικάρει τὸν «χοντροκομμένον» καὶ «ἀκατέργαστον» αὐτὸν κομμουνισμὸ στὶς σχέσεις του ὄχι μόνο μὲ τὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία γενικά, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ γάμο ἀκόμη. Ζητῶ ἀπὸ

πρῶτα συγγνώμη γιὰ μιὰ μακροσκελῆ περικοπή: (1)

«Ἐξετάζοντας τὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία στὴ γένεσή της, διαπιστώνουμε ὅτι ὁ κομμουνισμός, στὴ πρώτη μορφή του εἶναι ἡ γενίκευση καὶ ἡ ὁλοκλήρωση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας. Ἡ ὁλοκλήρωση αὐτὴ ὡς τέτοια ἔχει δύο ὄψεις: ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ὑπερεχτιμᾶ τὸ ρόλο καὶ τὴν κυριαρχία τῆς ὑλικῆς ἰδιοχτησίας σὲ σημεῖο τέτοιο ποὺ θέλει νὰ καταστρέψει κάθε τι ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει περιουσία καὶ ἀτομικὴ ἰδιοχτησία ὅλου τοῦ κόσμου· θέλει νὰ καταργήσει μὲ τὴ βία τὶς ἀτομικὲς ἱκανότητες κλπ. Ἡ ἄμεση φυσικὴ κατοχὴ φαίνεται σ' αὐτὴ ὡς ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς. ἡ μορφὴ τῆς ἐνέργειας τοῦ ἐργάτη δὲν καταργεῖται σ' αὐτὸ τὸ στάδιο ἀλλὰ ἐπεχτείνεται σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους

»Ὁ θεσμὸς τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας παραμένει πάντοτε ἡ σχέση τῆς ὁμάδας πρὸς τὸν κόσμο τῶν πραγμάτων· καὶ τὸ κίνημα αὐτὸ ποὺ τείνει νὰ ἀντιτάξει στὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία τὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία ποὺ γίνεται κοινή, ἐκφράζεται σὲ μιὰ μορφὴ ὁλότελα ζωϊκή, ὅταν ἀντιτάσσει στὸ γάμο (ποὺ προφανῶς εἶναι μιὰ μορφὴ ἀποκλειστικῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας) τὴν κοινοχτημοσύνη τῶν γυναικῶν· ὅταν, συνεπῶς ἡ γυναίκα γίνεται μιὰ ἰδιοχτησία ὁμαδικὴ καὶ ἀπεχθής. Μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ περὶ κοινοκτημοσύνης τῶν γυναικῶν ἀποκαλύπτει τὸ μυστικὸ τῆς μορφῆς αὐτῆς τοῦ κομμουνισμοῦ ποὺ εἶν' ἀκόμη χοντροκομμένος καὶ στερημένος πνεύματος. Ὅπως ἡ γυναίκα ἐγκαταλείπει τὸ γάμο γιὰ τὸ βασίλειο τῆς γενικῆς πορνείας, τὸ ἴδιο καὶ ὁ κόσμος ὁλόκληρος τοῦ πλούτου, δηλαδὴ τῆς ἀντικειμενοποιημένης οὐσίας τοῦ ἀνθρώπου, περνᾶ ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ ἀποκλειστικοῦ γάμου μὲ τὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία, στὴ γενικὴ πορνεία μὲ τὴν ὁμαδικότητα. Ἡ πορνεία δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἰδιαίτερη ἔκφραση τῆς γενικῆς πορνείας τοῦ ἐργάτη, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ πορνεία δὲν ἐχτείνεται μονάχα στὸν πορνευόμενο, ἀλλὰ καὶ στὸν πορνεύοντα (πρὸς τὸν ὁποῖο ἡ ἀπέχθειά μας εἶναι ἀκόμη πιὸ μεγάλη) καὶ ὁ καπιταλιστὴς ἐπίσης πέφτει στὴν κατηγορία αὐτή, κλπ. Ὁ κομμουνισμὸς αὐτὸς ποὺ ἀρνεῖται παντοῦ τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα δὲν εἶναι παρὰ μιὰ συνεπὴς ἔκφραση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας ποὺ εἶναι ἴδια αὐτὴ ἡ ἄρνηση.

»Ἡ γυναίκα θεωρούμενη ὡς λεία καὶ ὡς ἀντικείμενο ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῆς ὁμαδικῆς ἐρωτομανίας, ἐκφράζει τὸν ἄπειρο ἐκφυλισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν δὲν ζεῖ παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του, γιατὶ τὸ μυστήριο τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν ὅμοιό του βρίσκει τὴ μὴ ἀμφίβολη ἀλλὰ ἀποφασιστική, φανερὴ ἔκφρασή του στὶς σχέσεις τοῦ ἄνδρα καὶ τῆς γυναίκας καὶ στὴ διαγωγή του ἀπέναντι τῶν φυσικῶν καὶ ἀμέσων αὐτῶν γενολογικῶν σχέσεων. Ἡ ἄμεση, φυσικὴ ἀναγκαία σχέση τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἄνδρα καὶ τῆς γυναίκας. Στὴ φυσικὴ γενολογική αὐτὴ σχέση, ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος πρὸς τὴ φύση ἀντιπροσωπεύει

[1] Τὸ νέο χειρόγραφο τοῦ Μάρξ δημοσιεύτηκε στὸ τρίτο βιβλίο τῶν Ἀρχείων Μάρξ καὶ Ἔνγκελς.

ἄμεσα τὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐμφανίζει ἄμεσα τὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴ φύση—φυσικὸ κατηγορούμενο τοῦ ἀνθρώπου. Συνεπῶς ἡ σχέση αὐτή ἐκδηλώνει κατὰ τρόπο αἰσθητὸ, ἐξωτερικευμένο, πόσο ἡ ἀνθρώπινη οὐσία ἔγινε φύση γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ πόσο ἡ φύση ἔγινε ἡ ἀνθρώπινη οὐσία τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ βασιζόμενος στὴ σχέση αὐτὴ, μπορεῖ νὰ κρίνει κανεὶς περὶ τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ χαραχτῆρας τῆς σχέσης αὐτῆς μᾶς δείχνει ὡς ποιὸ μέτρο ὁ ἄνθρωπος ἔγινε γενολογικὸν ὄν, σὲ ποιὸ βαθμὸ ἔγινε ἄνδρας καὶ μέχρι ποίου σημείου τὸ καταλαβαίνει. Ἡ σχέση τοῦ ἄνδρα καὶ τῆς γυναίκας εἶναι ἡ πιὸ φυσικὴ σχέση μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων ὄντων. Συνεπῶς βλέπουμε μέχρι ποίου σημείου ἡ φυσικὴ διαγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔγινε ἀνθρώπινη καὶ μέχρι ποίου σημείου ἡ ἀνθρώπινη οὐσία ἔγινε γι' αὐτὸν φυσικὴ οὐσία, μέχρι ποίου σημείου ἡ ἀνθρώπινή του φύση ἔγινε φύση γι' αὐτόν. Ἡ σχέση αὐτὴ ἀποκαλύπτει ἐπίσης μέχρι ποίου βαθμοῦ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἄνδρα ἔγινε ἀνάγκη ἀνθρώπινη, δηλαδὴ μέχρι ποίου βαθμοῦ ἕνα ἄλλο ἀνθρώπινο ὄν ἔγινε γι' αὐτὸν μιὰ ἀνάγκη ὡς ἀνθρώπου. Ἀποκαλύπτει μέχρι ποίου βαθμοῦ ὁ ἄνθρωπος στὴν ἀτομική του ὕπαρξη εἶναι ταὐτόχρονα ἕνα κοινωνικὸν ὄν. Ἔτσι, ἡ πρώτη θετικὴ μορφὴ τῆς κατάργησης τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας, ὁ χοντροκομμένος κομμουνισμός, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ μορφὴ ὅπου ἐκδηλοῦται ἡ κατάπτωση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας ποὺ θέλει νὰ αὐτοεμφανισθεῖ ὡς τρόπος τοῦ νὰ εἶναι κοινωνικῶς θετική.»

Πολυάριθμοι εἶναι οἱ κομμουνιστὲς ποὺ δὲν καταλαβαίνουν ἀκόμη καὶ σήμερα ὅτι οἱ δῆθεν ριζοσπαστικὲς θεωρίες των γιὰ τὴν πολυγαμία δὲν ἀποτελοῦν παρὰ μιὰ ἀπήχηση τοῦ «χοντροκομμένου αὐτοῦ κομμουνισμοῦ», ποὺ προσήρμοζε αὐτόματα στὴ κοινωνία τοῦ μέλλοντος, τὶς ἀντιλήψεις ποὺ δημιούργησε ἡ βασανισμένη στὴν ἀτομικὴ ἰδιοχτησία κοινωνία.

«Ἡ ἀτομικὴ ἰδιοχτησία μᾶς ἔκαμε τόσο ἠλίθιους καὶ τόσο κοντόφθαλμους, ὥστε ἕνα ἀντικείμενο νὰ μὴν τὸ θεωροῦμε γιὰ δικό μας παρ' ὅταν τὸ κατέχουμε, δηλαδὴ ὅταν ὑφίσταται γιὰ μᾶς ὡς κεφάλαιο, ὅταν τὸ ἔχουμε στὴν ἄμεση κατοχή μας, ὅταν τὸ τρῶμε, τὸ πίνουμε, τὸ φέρουμε ἀπάνω μας, ζοῦμε μέσα σ' αὐτὸ κλπ., ὅταν μὲ μιὰ λέξη τὸ καταναλίσκουμε.

«Γι' αὐτὸ ἡ θέση ὅλων τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν αἰσθημάτων κατελήφθη, διὰ τῆς ἁπλῆς ἀπομάκρυνσης ὅλων αὐτῶν τῶν αἰσθημάτων, ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς κατοχῆς. Ἡ ἀνθρώπινη οὐσία θἄπρεπε νὰ πέσει στὴν ἀπόλυτη αὐτὴ φτώχεια γιὰ νὰ μπορέσει νὰ γεννοβολήσει τὸν ἐσωτερικό της πλοῦτο» (Μάρξ).

Κατὰ τὴ θεωρία ποὺ κηρύσσει τὸν ἄνθρωπον ὂν ἀνώτερο γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ καταδεικνύει τὴν ἀνάγκη τῆς κατάργησης ὅλων τῶν ὅρων ποὺ ταπεινώνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν μεταβάλλουν σὲ ἀντικείμενο ταπείνωσης, ἐκμετάλλευσης καὶ ἱκανοποίησης τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἄλλου, κατὰ τὴ θεωρία αὐτή, κάθε ἀπόπειρα τοῦ νὰ τεθεῖ στὴν

ἴδια μοῖρα μιὰ ἀνάγκη τόσο φυσική, ὅσο τῆς τροφῆς καὶ μιὰ ἀνάγκη τόσο φυσικὴ ὅσο τοῦ σεξουαλιστικοῦ ἐνστίχτου, ἐμφανίζει ἕνα πνευματικὸ ἐπίπεδο ἐξαιρετικὰ χαμηλό. Τὸ ἀντικείμενο ποὺ ἱκανοποιεῖ τὴν πρώτη ἀπὸ τὶς ἀνάγκες αὐτὲς δὲν εἶναι παρὰ ἕνα πρᾶγμα. Τὸ ἀντικείμενο ποὺ ἱκανοποιεῖ τὴ δεύτερη εἶναι ἕνα ἀνθρώπινον ὄν, ἕνα ὄν ποὺ ἐνεργεῖ καὶ μπορεῖ νὰ ὑποφέρει, ἕνα κοινωνικὸν ὄν.

«Στὸ διάστημα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου, στὸ διάστημα τῆς μεταβολῆς τοῦ ζώου σὲ ἄνθρωπο, οἱ ἀνάγκες γίνονται διαρκῶς πιὸ ἀνθρώπινες.»

«Ὄχι μόνο οἱ πέντε συνήθεις αἰσθήσεις, ἀλλὰ καὶ οἱ ἠθικὲς αἰσθήσεις, οἱ πρακτικὲς αἰσθήσεις, (ἡ θέληση, ἡ ἀγάπη) μὲ μιὰ λέξη ἡ ἀνθρώπινη αἴσθηση, ὁ ἀνθρωπισμὸς τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων δὲ γενιέται παρὰ χάρη στὴν ὕπαρξη τοῦ ἀντικειμένου των, χάρη στὴν ἐξανθρωπισμένη φύση. Ἡ διαμόρφωση τῶν πέντε αἰσθήσεων εἶναι προϊὸν τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Οἱ αἰσθήσεις ποὺ εἶν' αἰχμάλωτες τῆς τραχειᾶς πρακτικῆς ἀνάγκης δὲν ἔχουν παρὰ περιορισμένη σημασία. Γιὰ τὸν πεινασμένο ἄνθρωπο ἡ ἀνθρώπινη μορφὴ τῆς τροφῆς δὲν ὑφίσταται, δὲν ὑπάρχει παρὰ ἡ ἀφηρημένη ὕπαρξή της ὡς τροφῆς· θὰ εἶχε τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα καὶ ὑπὸ τὴν πιὸ τραχειὰ μορφὴ καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ ποῦμε κατὰ τὶ ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἱκανοποίησης τῆς ἀνάγκης διαφέρει ἀπὸ τὸ ζωϊκὸ τρόπο». (Μάρξ).

Ἐπίσης, στὸ διάστημα τῆς παγκόσμιας ἱστορίας τὸ σεξουαλιστικὸ ἔνστιχτο ὑφίσταται σειρὰ μεταμορφώσεων ἀπὸ τοῦ ζωϊκοῦ μέσου τῆς ἱκανοποιήσής του ἕως «τὴν πιὸ μεγάλη ἠθικὴ πρόοδο» ποὺ ἔχει φτάσει ἡ ἀνθρωπότητα κατὰ τὸν Ἔνγκελς: ἕως τὸ σημερινὸ ὑποκειμενικὸ σεξουαλιστικὸ ἔρωτα.

[Συνέχεια εἰς τὸ προσεχές.]

ΠΡΟΛΑΤΗΣ

Δὲν εἶν' αὐτὸ φυλλάδα τῶν ἀστῶν,
γραμμένη μὲ φανταχτερὸ μελάνι,
ποὺ πολεμᾶ σατανικὰ νὰ βάνει
χασίσι στὰ μυαλὰ τῶν ἐργατῶν.

Αὐτὸ 'ναι μιὰ προσπάθεια λαϊκή,
κομμάτι ἀπ' τὴ σάρκα καὶ τὰ κόκκαλά μας,
γραμμένη μὲ τὸ γαῖμα τῆς καρδιᾶς μας,
ἀπ' τὴν ἀστείρευτη λαϊκὴ ψυχή.

Ἐμπρὸς λοιπόν! νὰ μὴ διστάζετε κανείς,
μὴ ντρέπεστε νὰ στέλλετε συνεργασία.
Ἐμεῖς δὲν θέλουμε ἀστικὴ «σοφία»!
Μονάχο του τὸ Δίκιο μας βροντοφωνεῖ!

15. 4. 44.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΧΕΙΜΑΡΙΔΗΣ

ΟΙ ΓΕΩΡΓΟΙ

Στὲς κακκουδκιὲς συλλουρκασμένοι,
τζιαὶ στὰ χωράφκια νηστιτζοί,
μαχούμαστιν, μέραν τζιαὶ νύχταν,
τζιαὶ στὴν φωδκ ἀν—τζιαὶ στὴν ψατζιήν.

Δκιοῦμεν τὸ γαῖμαν τῆς καρκιᾶς μας,
νὰ φᾶμεν τὸ ψουμὶν τῆς γῆς,
τζι' ἂμ μὲδ δουλέψουμεν πεινοῦμεν,
τζιαὶ τὰ παιδάτζια μας, τζι' ἐμεῖς.

Ἔνι τὰ δκυό μας μόνον σιέρκα,
(πῶχουν τὸν κοῦσπον συντροφκιάν),
τἄλετρον ἔνι τζιαὶ τὸ φκιάριν,
ποὺ μᾶς ἶδκιουν παρηορκάν.

Ἔχουμεν φίλους μας τὸν ἥλιον,
τὸ ἀεροῦϊν, τὴν βροσιήν,
τζιαὶ τὰ πουλιὰ ποὺ τζιυλαδοῦσιν,
τζιαὶ ἀναστήννουν τὴν ψυσιήν.

Μὲ τὲς γεναῖτζιες, τὰ παιδκιά μας,
ἔν τζιαὶ ξαρκοῦμεν σταλαμήν.
Δουλεύκουμεν, τζι' ἔχουμεν πάντα
ἴσιαν, ψηλὰ τὴν τζιεφαλήν !

Κ. ΚΥΠΡΙΩΤΗΣ

ΦΡΟΥΡΟΙ

Ποιοί εἶναι τοῦτοι ποὺ περνοῦν μὲ τὰ χαρτιὰ στὸ στῆθος,
καὶ πὰ στὴ ράχη καρφωτά,
σὲ μιὰν ἀτέλειωτη σειρά,
μέσα στοὺς δρόμους τοὺς στυγνούς, μέσ' σὲ ἀστικὸ τὸ πλῆθος ;

Ἄραγε διαφημίζουνε ποῦδρες, ἢ περλαττίνες,
ἱπποδρομίες, ἢ χορόν,
ποδόσφαιρον, ἢ «λυρικόν»,
ἢ τὸν «Πανάγαθον Θεόν», καὶ τὶς «Πατρίδες φίνες»;

Ὄχι ! Εἶν' αὐτοὶ ποὺ δὲ θέλουν ποτὲ καμιὰ ρεκλάμα,
μὰ μοναχὰ βροντοφωνοῦν
σὲ ὅσους ἐθελοτυφλοῦν,
πὼς δὲν ἀργεῖ τῆς Λεφτεργιᾶς τὸ Κόκκινο τὸ Θᾶμα !

6. 3. 44.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΧΕΙΜΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΩΤΕΣ ΤΟΥ

«Ἡ ἐπανάσταση αὐτὴ εἶναι ἀναγκαία ὄχι μόνο γιατὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ πέσει κατ᾽ ἄλλον τρόπο ἡ κυρίαρχη τάξη, ἀλλ᾽ ἀκόμη γιατὶ ἡ τάξη ποὺ καταργεῖ τὴν παλιά δὲ μπορεῖ νὰ ἐξαγνισθεῖ ἀπ᾽ ὅλη τὴ σαπίλα τῆς παλιᾶς κοινωνίας, καὶ νὰ καταστεῖ ἱκανὴ νὰ δημιουργήσει μιὰ νέα κοινωνία παρὰ μὲ τὴν ἐπανάσταση. Μ᾽ ἄλλα λόγια, στὸ διάστημα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τῆς ἐπανάστασης, τὸ προλεταριάτο ὀφείλει νὰ ἐξαγνισθεῖ ἀπ᾽ ὅλο τὸ βόρβορο τῆς παλιᾶς ἀστικῆς κοινωνίας, νὰ λυτρωθεῖ ἀπ᾽ ὅλα τὰ ἴχνη τῶν ἀντιλήψεων ποὺ εἶναι θρεμμένες μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας, νὰ ἐγκαταλείψει τὶς παλιὲς ἰδέες γιὰ τὴ θρησκεία, τὴν ἠθική, τὴν οἰκογένεια καὶ τὸ γάμο, μ᾽ ἄλλα λόγια, τὸ προλεταριάτο ὀφείλει νὰ αὐτοδιαπαιδαγωγηθεῖ»

Μὰρξ κ᾽ Ἔνγκελς

«Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ὁ ἡρωϊκώτερος καὶ ἀμειλικτότερος πόλεμος τῆς νέας τάξης ἐνάντια τοῦ ἐχθροῦ της, ποὺ εἶναι ἰσχυρότερός της, ἐνάντια τῆς ἀστικῆς τάξης, ποὺ ἡ δύναμη τῆς ἀντίστασής της δεκαπλασιάζεται μὲ τὴν ἀνατροπή της.

Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀμείλιχτος ἀγώνας, αἱματηρὸς καὶ ἀναίμαχτος, βίαιος καὶ εἰρηνικὸς στρατιωτικὸς καὶ οἰκονομικός, παιδαγωγικὸς καὶ διοικητικός, ἀγώνας ἐνάντια τῶν δυνάμεων καὶ τῶν παραδόσεων τῆς παλιᾶς κοινωνίας.

Λένιν.

Ὁ Λένιν στὸ «Κράτος κ᾽ ἐπανάσταση» κάνει τὴν πιὸ κάτω διαπίστωση, ποὺ γενόταν σὲ βάρος τοῦ Μὰρξ ἀπ᾽ τοὺς διάφορους κατὰ τ᾽ ὄνομα μαρξιστὲς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης :

»Τὸν μετατρέψανε σὲ μιὰ ἄκακη εἰκόνα περιβάλλοντάς τον μὲ φωτοστέφανο ἁγίου, καὶ ἀφαιρέσανε τὴν ἐπαναστατικὴ ψυχὴ τῶν διδαγμάτων του».

Τὸ ἴδιο βλέπουμε νὰ γίνεται σήμερα σὲ βάρος τοῦ Λένιν, καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν μαρξιστικῶν—λενινιστικῶν θεωριῶν, καί, συνεπούμενα, σὲ βάρος τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἀπὸ κάθε μεριὰ ἀκοῦμε σήμερα νὰ μᾶς λένε πὼς ἡ περίοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνισμοῦ ἔληξε, καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ μαρξισμοῦ προσπαθοῦνε, μὲ σοφιστικὰ ἐπιχειρήματα, νὰ μᾶς πείσουνε πὼς τὸ μέλλον τοῦ προλεταριάτου βρίσκεται στὶς ἐκλογικὲς κάλπες, καὶ μέσα στὰ πλαίσια τοῦ εἰρηνικοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀγώνα !

Προτοῦ ἐξετάσουμε τὴν ὀρθότητα ἢ ὄχι τῆς δῆθεν νεοφανοῦς αὐτῆς θεωρίας, θἄταν, νομίζουμε, σωστότερο νὰ ἐξετάσουμε κατὰ πόσον ἡ θεωρία αὐτή, τοῦ εἰρηνικοῦ δηλαδὴ κομμουνισμοῦ, εἶναι πραγματικὰ νεοφανὴς ἢ κάτι τὸ πολὺ παλιωμένο.

Οἱ νέοι αὐτοὶ μεσσίαι τῆς κοσμοσωτήριας θεωρίας τοῦ εἰρηνικοῦ κομμουνισμοῦ κηρύχνουνε πῶς τὸ προλεταριάτο, μιὰ κ' εἶναι ἀποξενωμένο ἀπ' τὴ πλατειὰ μᾶζα τοῦ λαοῦ, εἶναι ἀδύνατο νὰ καταλάβει μ' ἐπανάσταση τὴν ἀρχή. Γι αὐτὸ τὰ καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, περιορίζουνται στὸ νὰ ρίχνει μονάχα τέτοια συνθήματα, ποὺ νὰ μπορέσει νὰ τραβήξει μαζί του τὴν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ. Καὶ σὰν τὸ πετύχει δὲ μένει παρὰ νὰ τρέξουνε ὅλοι στὶς ἐκλογικὲς κάλπες, γιὰ νὰ φέρουνε τὸ σοσιαλισμό. Θαῦμα!

Ἡ τάση αὐτή, ἡ ἐγκατάλειψη δηλαδὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κομμουνισμοῦ, καὶ ἡ ἐπιστροφὴ στὴ νομιμότητα δὲν εἶναι καθόλου καινούργια. Γιὰ ἕνα ποὺ ἔχει μελετήσει τὴν ἱστορία τοῦ παγκοσμίου ἐργατικοῦ κινήματος, ἀνατρέχοντας στὰ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς Ρωσσικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905 χρόνια, θὰ δεῖ πῶς καὶ τότες, στὴν περίοδο τῆς ἀπογοήτευψης καὶ τῆς πιὸ μαύρης τσαρικῆς ἀντίδρασης, εἶχε παρουσιαστεῖ μέσα στοὺς κόλπους τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἡ ἴδια τάση, γνωστὴ μὲ τ' ὄνομα λινγκβιταρισμός.

Στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου «Ματεριαλισμὸς καὶ Ἐμπειριοκριτικισμός» τοῦ Λένιν, ὁ Α. Ντεμπόριν λέει:

> «Τὴν ἴδια ἐποχή, στὰ χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ 1907—1908, ἀνάμεσα στοὺς μενσεβίκους ποὺ εἶχαν ἀπογοητευτεῖ ἀπὸ τὴν ἧττα τῆς ἐπανάστασης, καὶ δὲν εἴχανε πιὰ ἐμπιστοσύνη στὶς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου, διαμορφώνεται μιὰ τάση διαλυτική. Ἡ τάση αὐτὴ ζητοῦσε τὴ διάλυση τοῦ παράνομου κόμματος, ἀρνιότανε τὴν ἡγεσία τοῦ προλεταριάτου στὴν ἐπανάσταση, καὶ κήρυχνε τὴν ἀνάγκη τῆς νομιμοποίησης τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, δηλαδὴ τῆς προσαρμογῆς του στὸ τότε ἀντιδραστικὸ καθεστώς, προφανῶς μὲ τὴν ἐγκατάλειψη κάθε ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ῆ ς πάλης ἐνάντια στὴν ἀντίδραση τῶν γαιοκτημόνων καὶ τῆς μπουρζουαζίας».

Ὁ Λένιν καταπολέμησε τὴν τάσην αὐτὴ σὰν ἀντεπαναστατική, ἀποδείχνοντας πὼς οἱ συνθῆκες ἦσαν τόσο δυσμενεῖς κάτω ἀπὸ τὸ τσαρικὸ καθεστώς, ὥστε κάθε προσπάθεια δράσης μέσα στὰ πλαίσιά του δὲ θὰ σήμαινε ἑλιγμόν, ἀλλὰ ἀπάρνηση τῶν σκοπῶν τοῦ κόμματος, σκοπῶν καθαρὰ ἐπαναστατικῶν.

Τὴν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεων τοῦ Λένιν τὴν κατανοοῦμε σήμερα πλέρια σὲ κεῖνες τὶς χῶρες ποὺ ἐπικρατεῖ μεγάλη καταπίεση τῶν μαζῶν, καὶ πρὸ παντὸς στὶς ἀποικιακὲς χῶρες.

Τώρα μένει νὰ ἐξετάσουμε κατὰ πόσο ἡ τάση ἐτούτη, ποὺ καταπολεμήθηκε ἀπὸ τὸν Λένιν καὶ τὸ μπολσεβίκικο κόμμα, ἀνταποκρίνε-

ται στὶς συνθῆκες τῶν σημερινῶν καταστάσεων, ποὺ δημιούργησε ὁ πόλεμος.

Πολὺ συχνὰ ἀκοῦμε κ ὶ τοῦτο : ὁ Μὰρξ ὅπως κι' ὁ Λένιν, δὲν εἶχαν ὑπ' ὄψη τους τὶς τωρινὲς συνθῆκες ποὺ δημιουργήθηκαν καί, συνεπούμενα, ἂν ζοῦσαν σήμερα θ' ἀκολουθούσανε τὴν ἴδια ἀσφαλῶς ταχτικὴ ποὺ ἀκολουθᾶμε μεῖς

Σ' αὐτὸ τὸ λογικοφανὲς ἐπιχείρημα θὰ μποροῦσε νἄχανε κάποιο δίκιο, ἂν ὁ Μὰρξ περιοριζόταν ἀποκλειστικὰ στὴ μελέτη κι' ἀνάλυση τῆς δικῆς του ἐποχῆς. Μὰ δῶ ἴσα—ἴσα βρίσκεται ἡ βασικὴ διαφορὰ τοῦ Μὰρξ, καὶ τῶν ἄλλων «κλασσικῶν» λεγομένων οἰκονομολόγων καὶ φιλοσόφων. Ὁ Μάρξ δὲ στηρίχτηκε στὴ μελέτη τῶν κοινωνικῶν φαινομένων τῆς ἐποχῆς του μονάχα, ἀλλὰ στὴ μελέτη ὅλων τῶν κοινωνικῶν φαινομένων ἀπ' τὶς ἀρχέγονες κοινωνικὲς μορφὲς ἴσαμε τὴν ἐποχή του, μεταφέροντας τὴν παρατήρηση στὴν ὀργανικὴ κι' ἀνόργανη φύση καί, στηριζόμενος στὸ διαλεχτικὸ ὑλισμό, τῆς ἱστορίας, νὰ μᾶς δώσει σαφῆ εἰκόνα τῆς ἀστικῆς κοινωνίας καὶ τοὺς τρόπους ἀνατροπῆς καὶ διαδοχῆς τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ὁ ἐπιστημονικὸς σοσιαλισμὸς στηρίζεται ἀπάνω σὲ τρεῖς θεμελειώδεις θεωρίες : α') ἡ θεωρία τῆς πάλης τῶν τάξεων β') ἡ θεωρία τῆς ἀξίας καὶ ὑπεραξίας καὶ γ') ἡ θεωρία τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ. Ἐμεῖς τοὐλάχιστο δὲ ξέρουμε ἂν στὶς τρεῖς αὐτὲς θεμελειώδεις θεωρίες τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ προστέθηκε καὶ τετάρτη, ἢ ἂν καμμία ἀπ' αὐτὲς τὶς τρεῖς ἀποδείχτηκε λανθασμένη. Καὶ μιὰ ποὺ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲ συμβαίνει, ἐμεῖς πιστεύουμε ἀκράδαντα πῶς, ἂν ζοῦσαν σήμερα ὁ Μὰρξ κι' ὁ Λένιν θὰ ἐφάρμοζαν τὴν ταχτικὴ ἐκείνη ποὺ ὑπαγορεύει ὁ ἐπιστημονικὸς σοσιαλισμός ποὺ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ὁ ἐπαναστατικὸς κομμουνισμός. Μὰ ὄχι μονάχα αὐτό. Θὰ σπεύδανε νὰ ὁπλιστοῦνε κι' ἀπὸ ἕνα μαστίγιο γιὰ νὰ μαστιγώσουνε ἀλύπητα ὅλους ἐκείνους ποὺ, ἐν' ὀνόματί τους, διαστρεβλώσανε τὶς διδασκαλίες τους καὶ πρόδωσαν τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο.

Ἀλλὰ δὲν περιορίζουνται ἴσαμε δῶ. Σ' ἐπίμετρο ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνοησιῶν προσθέτουνε καὶ τούτη : ὁ μαρξισμός, ἂν δὲν ἔχει ὁλότελα πεθάνει, ἔχει τοὐλάχιστο παλιώσει, καὶ γι' αὐτὸ χρειάζεται ἀναθεώρηση. Μὰ κι' αὐτός ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι δηλαδὴ ὁ μαρξισμὸς ἔχει παλιώσει, δὲν εἶναι καθόλου νέος. Ἄλλοι πολὺ πιὸ προτεινοὶ ἀπ' αὐτοὺς τὸ ἰσχυρίστηκαν . . . καὶ γελοιοποιήθηκαν.

> Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα παρουσιάστηκε μιὰ τάση ρεβιζιονισμοῦ καὶ ρεφορμισμοῦ, καὶ μὲ κυριώτερο ἐκπρόσωπό της τὸν Ε. Μπερσταϊν. Ὁ Μπερσταΐν ἀπέκρουε τὰ ἐπαναστατικὰ πορίσματα τοῦ μαρξισμοῦ, καὶ ὑποστήριζε ὅτι ὁ καπιταλισμὸς θὰ χρεωκοπήσει τελειωτικὰ μόνος του, καὶ ὅτι μὲ συνεχεῖς μεταρρυθμίσεις θὰ φτάξουμε στὸ σοσιαλισμό.
>
> Ἡ μπερσταϊνικὴ θεωρία ἀπασχόλησε γιὰ πολλὰ χρόνια τὰ συνέδρια τῆς Β΄ Διεθνοῦς. Ὁ μπερσταϊνισμὸς καταπολε-

μήθηκε ἀπὸ τὸ Λένιν κι' ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους μαρξιστές, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπὸ τὴν ἔκρηξη τοῦ Α´ Παγκοσμίου πολέμου κ' ἐδῶ, ὁ μπερσταϊνισμὸς γίνηκε τὸ ἐπίσημο εὐαγγέλιο τῆς σοσιαλδημοκρατίας καὶ τῶν ἡγετῶν της.
Ὁ μπερσταϊνισμὸς ἀναζεῖ σήμερα μὲ τὴ σταλινικὴ θεωρία.

Ἂς δοῦμε τώρα ποιὲς εἶναι αὐτὲς οἱ τωρινὲς συνθῆκες ποὺ ἐπιβάλλουνε τὴν ἐφαρμογὴ ὄχι τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπ' τὸ προλεταριάτο, ἀλλὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ εἰρηνικοῦ μαρξισμοῦ(!)

Προειδοποιοῦμε τοὺς ἀγαπητοὺς ἀναγνῶστες πὼς ἡ θεωρία τοῦ εἰρηνικοῦ κομμουνισμοῦ, ποὺ δὲν παύουν οὔτε στιγμὴ νὰ ἐκθιάζουν (εἰρηνικὸς κομμουνισμὸς μάλιστα, εἶναι ὁ μὴ ἐπιστημονικὸς κομμουνισμός. Εἰρηνικὸς μαρξισμὸς ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ, γιατὶ, εἶναι δυὸ πράμματα ἀντίθετα κι' ἀντιμαχόμενα) εἶναι γιομάτη ἀντιφάσεις, ἀσυναρτησίες καὶ παραλογισμούς. Ἂς μὴ ἐκπλήττουνται ὅμως, γιατί, μιὰ καὶ ξέφυγαν ἀπ' τὸ σωστὸ δρόμο παίρνοντας τὸν ἀντίθετο λαθασμένο δρόμο, (ποιὸ κάτω θὰ δείξουμε ποιὸς ἦταν ὁ σωστὸς καὶ ποιὸς ὁ λανθασμένος) ἦσαν ἀνίκανοι νὰ παρακολουθήσουν τὴ διαλεχτικὴ πορεία τῶν πραγμάτων καί, καταβαθρωμένοι ὅπως εἶναι, ζητοῦνε νὰ βροῦνε διέξοδο στοὺς παραλογισμοὺς καὶ τὶς μωρολογίες. Πολὺ φυσικό. Μοιάζουνε μὲ ἀνθρώπους πνιγομένους, ποὺ ζητοῦνε σανίδα σωτηρίας σ' ἕνα κομμάτι ἄχυρο.

Γιὰ ν' ἀναλύσουμε τὴ σημερινή μας ἐποχὴ δὲν μποροῦμε νὰ τὴ ἀπομονώσουμε ἀπ' τὸ παρελθό, καὶ νὰ τὴ πάρουμε σὰν ξέχωρο κι' ἀνεξάρτητο κομμάτι. Ἔτσι βρισκόμαστε ἔξω τόπου καὶ χρόνου. Πρέπει ν' ἀνατρέξουμε σὲ παλιώτερα χρόνια ποὺ προηγήθηκαν, νὰ δοῦμε ποιὲς ἦταν οἱ ἐπικρατοῦσες τότε συνθῆκες, καὶ ποιὰ ἡ διαλεχτικὴ πορεία τῶν πραγμάτων. Οἱ ὑποστηριχτὲς τοῦ εἰρηνικοῦ κομμουνισμοῦ, ἀντίθετα, παίρνουνε μιὰν ἀφαιτηρία (στὴ δική μας περίπτωση τὸ 1941) κι' ἀπ, ἐκεῖ ξεκινῶντας προσπαθοῦνε, τέλεια αὐθαίρετα, ν' ἀναλύσουνε τὴν ἐποχή μας.

Τὸ παγκόσμιο ἐργατικὸ κίνημα περνάει σήμερα μιὰ μεγάλη καὶ πολὺ ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν ὕπαρξή του κρίση, μιὰ κρίση ποὺ δὲν ἔχει νὰ δείξει ὅμοιά της τὸ παρελθόν.

Ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ Λένιν παρουσιάστηκε, μέσα στοὺς κόλπους τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, μιὰ σοβαρὰ διαφωνία ἀπάνω στὸ κατὰ πόσο θὰ μποροῦσε μιὰ καὶ μόνη χώρα νὰ σοσιαλιστικοποιηθεῖ. Μιὰ μερίδα ὑποστήριζε πὼς εἴταν δυνατὴ ἡ σοσιαλιστικοποίηση μιᾶς καὶ μόνης χώρας, ἐνῶ ἡ ἄλλη μερίδα ὑποστήριζε πὼς αὐτὸ εἴταν ἀκατόρθωτο μιὰ κι' ἡ χώρα αὐτὴ περιστοιχιζόταν ἀπὸ καπιταλιστικὰ κράτη, καὶ πὼς ἡ τέτοια ἀπόπειρα θ' ἀπέβαινε ἐπιζήμια γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση. Ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ὑπερίσχυσε ἡ πρώτη ἄποψη δηλαδὴ ἡ δυνατότητα τῆς πραγματοποίησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ καὶ μόνη χώρα, ἦταν μοιραῖο ν' ἀλλάξει ἡ ἐξωτερικὴ

πολιτικὴ τῆς χώρας αὐτῆς, ν' ἀποφεύγει κάθε πρόκληση, ν' ἀναβάλλει συνεχῶς, νὰ πλευρίζει καὶ νὰ συμμαχεῖ πότε μὲ τὴ μιὰ καὶ πότε μὲ τὴν ἄλλη ἀστικὴ δύναμη, νὰ μὴ ἀνταποκρίνεται στὶς ἀνάγκες τῶν συνθηκῶν ποὺ δημιουργοῦνταν ἀπ' τὶς ἀντιφάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ κερδίσει χρόνο γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ Γ' Διεθνής, ἀφοῦ προσδέθηκε στὸ ἅρμα τῆς χώρας ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὴ σοσιαλιστικοποίησή της, καὶ, ἀντὶ νὰ τὴ διευθύνει διευθύνεται ἀπ' αὐτή, μεταβάλλεται σιγὰ-σιγὰ σ' ἕνα γραφειοκρατικὸ ὀργανισμό, ἀνοίγοντας τὶς πόρτες σὲ κάθε εἴδους ὀπορτιουνιστικὰ στοιχεῖα.

Παράλληλα οἱ ἐσωτερικὲς ἀντιφάσεις τῶν καπιταλιστικῶν καθεστώτων παίρνουν ἐπικίντυνες γιὰ τὴν ὕπαρξή τους διαστάσεις, καὶ οἱ μεγάλοι ἐμπορικοὶ ἀνταγωνισμοί, ἀνάμεσα στὶς μεγάλες ἰμπεριαλιστικὲς δυνάμεις, προετοιμάζουνε τὸ ἔδαφος γιὰ ἕνα νέο ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο. Οἱ ἀνεργίες ὀγκοῦνται, ἡ ἀναρχία στὴ παραγωγὴ δημιουργεῖ ὑπερπαραγωγή, ὁ συναγωνισμὸς πτώση τῶν τιμῶν, καὶ οἱ ἀνεργίες ὑποκατανάλωση. Τὸ ἀστικὸ οἰκοδόμημα κλονίζεται συθέμελα. Δὲ μένει παρὰ τὸ τελειωτικὸ χτύπημα ἀπὸ μέρους τοῦ ὀργανωμένου προλεταριάτου γιὰ νὰ καταρρεύσει σ' ἐρείπια, κ' οἱ νεκροθάφτες του νὰ τὸ θάψουνε. Μὰ οἱ ἐργάτες διπλοσταυρώσανε τὰ χέρια, ἔτσι τοὺς εἶπαν οἱ ἡγέτες τους, καὶ περιμένουν ξένοιαστοι ἀπ' τὴ «Νέα Ἱερουσαλὴμ» τὸ σάλπισμα ποὺ θὰ κάμει τὰ τείχη τῆς μπουρζουαζίας νὰ πέσουν. Ἔτσι ἡ Γ' Διεθνής, ποὺ εἶχε ἐγκαταλείψει ἀπὸ καιρὸ τὴν ἐπαναστατικὴ δράση, κ' ὕστερα ἀπὸ σειρὰ λαθῶν, δὲν μπορεῖ ν' ἀνταποκριθεῖ στοὺς ἀντικειμενικοὺς παράγοντες. Ἔλειπε ὁ ὑποκειμενικὸς παράγων.

Μ' αὐτὸ τί βλέπουμε ; Ὅτι ὁ νέος διατυμπανιζόμενος παράγων, ὁ παράγων τῆς σοσιαλιστικῆς χώρας, ἀντὶ νὰ ὑποβοηθήσει τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα τοὺς στέκεται ἐμπόδιο.

> «Ἡ πάλη τῶν τάξεων μπορεῖ νὰ μὴ ἐξελιχτεῖ ἴσαμε τὸ τέρμα της, ἂν ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲν ἐννοήσει ὅτι ἔχει ἀπαραίτητη δύναμη γιὰ ν' ἀπελευθερωθεῖ μόνη της, κι' ἂν πιστεύσει ὅτι θὰ τὸ κατορθώσει μὲ κοινωνικὲς μεταρρυθμίσεις σήμερα [γιὰπαράδειγμα σχέδιο Πέβεριτς] ἢ ἐπαναπαύεται στὴ καλὴ θέληση μερικῶν μεταρρυθμιστῶν. Ἡ π ά λ η τ ῶ ν τ ά ξ ε ω ν π ρ έ π ε ι ν ὰ γ ί ν ε ι τ ὸ ὄ ρ γ α ν ο τ ῆ ς κ ο ι ν ω ν ι κ ῆ ς μ ε τ α β ο λ ῆ ς.»
>
> Μὰρξ.

Ὁ παγκόσμιος πόλεμος ξέσπασε. Ἕνας πόλεμος καθαρὰ ἰμπεριαλιστικός, ἕνας πόλεμος ποὺ γίνεται γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν συνδικάτων καὶ τῶν τρὰστ, ἕνας πόλεμος ποὺ γίνεται γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπικράτηση. Κι' ὁ πόλεμος αὐτὸς ποὺ γίνεται ἀποκλειστικὰ γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς διεθνοῦς κεφαλοκρατίας, παρουσιάζεται σὰν πόλεμος τῶν ἐργατῶν.

Τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο διχάζεται, κι' ἀλληλοεξοντώνεται. Τὰ συνθήματα ποὺ ρίχνουνται ἀπ' τὴν ἐργατικὴν ἡγεσία εἶναι ἀ-

κριβῶς τὰ ἴδια ποὖρριχναν κάποτες οἱ προδότες ἡγέτες τῆς Β' Διεθνοῦς. Μέσα στὸν πόλεμο τ' ἀπομεινάρια τῆς Γ' Διεθνοῦς, ξεπερνοῦν σὲ προδοσίες τὴ Β' Διεθνή.

Ἡ ἀποσύνθεση τῆς Γ' Διεθνοῦς φτάνει σὲ τέτοιο σημεῖο, ποῦ ἀναγκάζεται ν' αὐτοδιαλυθεῖ. Οὐσιαστικὰ ὅμως εἶχε πεθάνει ἀπὸ καιρό. «Ὁ προορισμός τῆς Γ' Διεθνοῦς τέλειωσε», μᾶς εἴπανε οἱ διάφοροι ἡγέτες της, ποὺ εἴχανε ὑπογράψει τὴ θανατικὴ καταδίκη της.

Μὰ ποιὸς εἴταν τώρα ὁ προορισμὸς κι' ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς Γ' Διεθνοῦς, καὶ πρῶτα—πρῶτα ποιοὶ οἱ λόγοι ποὺ ἐπιβάλλανε τὴν τὴν ἀνάγκη τῆς ἵδρυσης ἑνὸς διεθνοῦς ὀργανισμοῦ;

Οἱ πρῶτοι ποὺ νιώσανε τὴν ἀνάγκη τῆς ἵδρυσης ἑνὸς διεθνοῦς ὀργανισμοῦ εἴσαν ὁ Μὰρξ κι' ὁ Ἔνγκελς, οἱ ἱδρυτὲς τοῦ ἐπιστημονικοῦ κομμουνισμοῦ. Ἀπ' τὴ στιγμὴ ποῦ διαπιστώσανε ὅτι τὸ κεφάλαιο ἔχανε τὸν ἐθνικό του χαραχτῆρα κι' ἔπαιρνε μορφὴ παγκοσμιότητας, ἔπρεπε καὶ τὸ ἐργατικὸ κίνημα νὰ πάρει τὸν διεθνῆ του χαραχτήρα. Ἡ ταυτότης τῶν συμφερόντων τῆς διεθνοῦς ἐργατικῆς τάξης ἐπέβαλλε τὴν ἀνάγκη μιᾶς ἑνιαίας διεύθυνσης τοῦ ὅλου ἐργατικοῦ κινήματος, τὴν ἀνάγκη δημιουργίας ἑνὸς παγκοσμίου σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Ἡ Α' Διεθνὴς ἱδρύθηκε στὸ Λοντῖνο τὸ 1864, ἀπ' τοὺς Μὰρξ κ' Ἔνγκελς.

Μὰ ποιὸς ἦταν ὁ ρόλος τῆς Γ' Διεθνοῦς μέσα στὸ παγκόσμιο ἐργατικὸ κίνημα, καὶ ποιὸς ὁ τελικός του σκοπός;

Ὁ ρόλος ποὺ ἐκαλεῖτο νὰ παίξει ἦταν ρόλος καθαρὰ ἐπαναστατικός. Θὰ προετοίμαζε τὴν παγκόσμια ἐπάνάσταση γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς μπουρζουαζίας, καὶ θ' ἀγωνιζόταν συγχρόνως γιὰ τὴν πρόληψη κάθε ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, καὶ θὰ ἐφάρμοζε τὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀπαραίτητον παράγοντα γιὰ τὴ στερέωση κ' ἐγκαθίδρυση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Αὐτὸς ἦταν ὁ βασικὸς σκοπὸς τῆς Γ' Διεθνοῦς, ποὺ ἱδρύθηκε ἀπ' τὸ Λένιν καὶ τοὺς ἄλλους κομμουνιστές. Καὶ τώρα ρωτᾶμε:

Ἡ Γ' Διεθνὴς ἐξετέλεσε τὸν προορισμό της; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ὄχι.

Κι' ἀφοῦ ἡ διεθνὴς κεφαλαιοκρατία μπροστὰ στὰ μάτια μας κι' ἀπροκάλυπτα, ἀνεξάρτητα οἰκονομικῶν ἀνταγωνισμῶν κι' ἀντιθέσεως συμφερόντων, συμμαχεῖ κι' ὀργανώνεται ἐνάντια στὸ διεθνὲς ἐργατικὸ κίνημα, καὶ στέκεται ἐμπόδιο στὴν ἄνοδό του, ΤΙ πρέπει νὰ κάνει ἡ ἐργατικὴ τάξη;

Ἀσφαλῶς πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ σ' ἕνα νέο κι' ὑγιὴ διεθνὴ ἐπαναστατικὸν ὀργανισμό, γιὰ νὰ παίξει τὸν ἱστορικό του ρόλο, ρόλο καθαρὰ ἐπαναστατικό.

Γιὰ νὰ γίνει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη κατανοητὸς ὁ ρόλος τῶν ἐπαναστατικῶν κομμουνιστικῶν κομμάττων, περιοριζόμαστε στὸ ν' ἀναφέρουμε δυὸ μονάχα «κλασσικὰ» παραδείγματα. Στὴ Ρωσσία μ' ὅλο ποὺ δὲν ὑπῆρχε μεγάλο προλεταριάτο, ἐν τούτοις κέρδισε τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1917 γιατὶ εἶχε ἕνα πολὺ ἰσχυρὸ ἐπαναστατικὸ κομμουνιστικὸ κόμμα, τὸ κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Στὴ Γερμανία, μ' ὅλο ποὺ

ὑπῆρχε μεγάλο ἐργατικὸ κίνημα, ἐν τούτοις ἡττήθηκε στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1918 γιατὶ ἐστερεῖτο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Ἡ μπουρζουαζία στὴν ἄνοδό της, ὄντας βρέθηκε ἀντιμέτωπη μὲ τὸν παλιὸ κόσμο ποὺ πέθαινε, καὶ στεκόταν ἐμπόδιο στὸν ἱστορικό της δρόμο, ἔπαιξε τὸν ἐπαναστατικό της ρόλο σαρώνοντας μὲ τὴν ἐπανάσταση τὰ ἐρείπια τῆς φεουδαρχίας. Τὸν ἴδιο ἐπαναστατικὸ ρόλο, καλεῖται νὰ παίξει καὶ σήμερα τὸ προλεταριάτο γιὰ νὰ φέρει τὴν ἄνοδο τοῦ σοσιαλισμοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων ποὺ καμμιὰ ἀπολύτως δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἐμποδίσει. Δὲν χωροῦν συμβιβασμοὶ οὔτε παζαρέματα, μὰ οὔτε καὶ μεταρρυθμίσεις. ὁ ἱστορικὸς της δρόμος εἶναι καθαρὸς καὶ ξάστερος. Εἶναι ὁ δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἐπανάσταση καὶ τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Τὸν καθοδηγητικὸ καὶ πρωτοπορειακὸ αὐτὸ ρόλο θὰ τὸν παίξουνε τὰ ἐπαναστατικὰ κομμμουνιστικὰ κόμματα, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς μιὰ ἐπαναστατικὴ κομμουνιστικὴ Διεθνῆ.

> «Οἱ κομμουνιστὲς τὸ νομίζουν ἀνάξιο νὰ κρύβουν τὶς διαθέσεις τους καὶ τὰ σχέδιά τους. Τὸ διαλαλοῦνε φανερὰ πὼς οἱ σκοποί τους δὲν μποροῦνε νὰ πετύχουν παρὰ μόνο μὲ τὴ βίαιη ἀνατροπὴ τοῦ παλιοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος. Οἱ τάξεις ποὺ διευθύνουν ἂς τρέμουν μπροστὰ στὴν ἰδέα τῆς κομμουνιστικῆς Ἐπανάστασης! Οἱ προλετάριοι δὲν ἔχουνε νὰ χάσουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὶς ἁλυσίδες τους. Ἔχουνε νὰ κερδίσουνε ἕνα κόσμο. Προλετάριοι ὅλου τοῦ κόσμου ἑνωθεῖτε.»

—Τ—

ΙΛΟΝΑ ΜΑΣΣΕΦΣΚΑ

Σύντροφοι! Φωτιὰ καὶ θάνατο στὰ θηρία!

Μὲ ξέπλεκα τὰ μαλλιὰ ἔτρεχε σὰν τρελλὴ πίσω ἀπ' τὴν οὐρά, ποὺ σχημάτιζαν τὰ προελαύνοντα τὰνκς τῶν Ρώσσων. Τὰ χέρια της ἀνοίγονταν στὸν παγωμένο ἀέρα, σὲ μιὰ ὑπέρτατη ἱκεσία.

Μέσα της αἰσθανόταν ἡ Ἰλόνα Μασσέφσκα, νὰ τὴ συντρίβει ὁ σπαραγμὸς τῆς μάνας. Μόλις εἶχεν ἀντικρύσει στὸ «Φρούριο τοῦ θανάτου» ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ Λουμπλιν τὸ μοναχοπαῖδι της Στανίσλαο. Εἴτανε ξαπλωμένος ἀνάμεσα σὲ μιὰ μακάβρια παρέα ἀπὸ διακόσα τόσα ἄλλα πτώματα. Ἡ προέλαση τῶν κόκκινων ἕνα μονάχα πρᾶμα κατώρθωσε νὰ προλάβει—τὴν ἀποτέφρωσή τους στὸ «διαβόητο κλίβανο». Ἀνοίξανε τὶς πόρτες γιὰ νὰ δοῦν οἱ φτωχοὶ Πολωνοὶ τοὺς ἀγαπημένους τους,—φριχτὰ σκέλεθρα σ' ἀποτροπιαστικὲς στάσεις.

Μόλις κατώρθωσε ν' ἀναγνωρίσει τὸ παιδί της ἡ μάνα... «Γυιέ

μου, καλέ μου !». Στὶς λακκοῦβες, ποὔχουνε σχηματίσει στὰ μάγουλα, τὸ μαρτύριο κι' ἡ πεῖνα, ἔχουνε στήσει κουβέντα ψιλὴ τὰ μελίσσια κ' οἱ μυῖγες.

Κλαίει ἡ μάνα, κλαίει σπαραχτικά, καὶ σκύβει καὶ φυλάει τὸ μενταγιὸν ποὺ κάποτε χάρισε στ' ἀκίνητο σῶμα. 'Αναδεύει τὸ σωματάκι του ἕνα σκουλῆκι, κ' ἡ βρῶμα τὸ θρέφει . . .

Σηκώνεται ἡ μάνα, στήνεται ὁλόρθη. Δὲν κλαίει πιά. Γίνεται ἄγρια, τώρα γυρεύει ἐκδίκηση.

Τῆς 'Ιλόνα Μασσέφσκα γένηκαν ἄσπρα σὰν τὸ χιόνι τὰ μαλιά.

Πίσω ἀπ' τῶν ἐκδικητῶν τ' ἅρματα τρέχει ὡστόσο ξώφρενα, καὶ μοιάζει τὸ τρεχιό της μὲ κοπέλλας δεκάξη χρονῶν.

Νοερὰ τὴ ζώνουν οἱ φλόγες τῆς φρίκης, καὶ τοῦ αἴσχους τοῦ τρίτου Ράϊχ. Τὴν κυνηγάει τὸ σκέλεθρο—Στανίσλαος, ποὺ τῆς ζητάει κάτι, καὶ δὲν μπορεῖ μονάχα αὐτὴ νὰ τὸ δώσει—τὴν ἐκδίκηση !

Πέρα ἐκεῖ σβύνει ἡ εἰκόνα τοῦ τελευταίου τὰνκ, ποὺ προελαύνει μὲ δυτικὴ κατεύθυνση . . .

«Σύντροφοι ! Θάνατος στοὺς δολοφόνους ! Ρημάξανε τὸ Λοῦμπλιν, κάψανε τὸ παιδί μου !»

Κ' ἡ μάνα δὲν ἀντέχει πιά... 'Ιλόνα Μασσέφσκα πέφτει νεκρή.

Φλεβάρης—1945 **ΙΑΚΩΒΟΣ ΡΩΣΣΙΔΗΣ**

Ο ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Α'—ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΑ ΣΟΒΙΕΤ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ;

'Εγκλήματα γίνουνται σ' ὅλες τὶς χῶρες. Ἕνας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τοῦ νόμου εἶναι, νὰ προφυλάττει τὴν κοινωνίαν ἀπ' αὐτά. Ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση, δὲν κάνει ἐξαίρεση. Ὁ Σοβιετικὸς νόμος ἀγωνίζεται νὰ διατηρύσει, κ' ἐνδυναμώσει τὸ Σοσιαλιστικὸ Σύστημα τῆς κοινωνίας, καὶ νὰ τὸ κάνει τέτοιο ποὺ νὰ τιμωρεῖ ἐκεῖν' ἀπὸ τὰ μέλη της ποὺ κάνουν βλαβερὲς πράξεις.

Ἡ τιμωρία, ὁπωσδήποτε, δὲν εἶναι μόνο σκοπὸς τοῦ Ποινικοῦ Σοβιετικοῦ Νόμου. «Τὰ Σοβιετικὰ Δικαστήρια, ἐφαρμόζοντας πρότυπα μέσα στοὺς ἐγκληματίες, ὄχι μόνο τοὺς τιμωροῦν, μὰ ἐπίσης μοχθοῦν καὶ γιὰ τὴ διόρθωση καὶ τὴ σωφρόνησή τους». Ἔτσι ἀναφέ-

ρει τὸ διάταγμα τοῦ Σοβιετικοῦ Ἐφετείου τῆς Ε. Σ. Σ. Δ., ποὺ πάνω του στηρίζεται τὸ σημερινὸ σύστημα τῶν δικαστηρίων της.

Ἡ σωφρόνηνη, καὶ ἡ ἀναμόρφωση, κατορθώνουνται, κυρίως, μὲ τὴν παραγωγικὴ δουλειὰ στὶς φυλακὲς, μὲ τὴ μόρφωση, καὶ μὲ τὴν δημιουργίαν ὅρων ζωῆς σχεδὸν ὅπως τοὺς κανονικοὺς ποὺ ν' ἀνταποκρίνουνται στοὺς στοιχειώδεις περιορισμοὺς τῆς ἐλευθερίας τῆς κίνησης.

Μέσα ποὺ σκοπεύουν νὰ περιορίζουν φυσικὰ πάθη—ἐλλείψεις, (ἀρώστειες, ἀδυναμίες, τράκ.) ἢ προξενοῦν προσωπικὸν ἐξευτελισμόν, ἀπαγορεύουνται αὐστηρῶς. Μ' αὐτὰ τὰ μέτρα οἱ ἐγκληματίες αἰσθάνουνται πῶς δὲν εἶναι «κνώδαλα» (ἄνθρωποι—θηρία—καθάρματα). Εἶναι μέτρα ποὺ ἀπεναντίας παρέχουν τὴν εὐκαιρία καὶ τὴν ἐνθάρρυνση, στὸ νὰ κάμουν μιὰ βεβαία εἰσφορὰ στὸ κοινὸ μὲ ἄλλους, στὴ ζωή, καὶ στὴ δουλειὰ τῆς κοινωνίας ποὺ εἶναι μέλη της.

Δὲν ὑπάρχει τίποτεν ποὺ εἶναι «ἀδύνατον», ἢ «αἰσθηματικὸ» γιὰ τὰ Σόβιετ, στὸν ἀγώνα τους γιὰ τοὺς ἐγκληματίες.

Αὐτὲς εἶναι οἱ μέθοδες μιᾶς ὑγιοῦς κοινωνίας, ποὺ πιστεύει ἀκλόνητα, καὶ δημιουργεῖ μιὰ ζωὴ χρήσιμη, πέρα ὡς πέρα γιὰ ὅλους τοὺς πολίτες της.

[Συνεχίζεται]

ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΝΕΡ

[Μετάφραση,
Α. Φ. Δύστηνου]

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗΣ ΤΗΣ 2ΑΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Λένιν
Πόλεμος καὶ ἡ 2α Διεθνής.)

Σ' αὐτὴ τὴν ἀνασκόπηση δίνουμε μιὰ σύντομη περιγραφὴ τῶν αἰτίων προκάλεσαν τὴν κατάρρευση τῆς Β' Διεθνοῦς πρᾶγμα ποὺ θὰ διαφωτίσει τὸν ἀναγνώστη νὰ βρῆ μονάχος τουτὰ αἴτια καὶ τοὺς λόγους ποὺ προκάλεσαν τὴν αὐτοδιάλυση καὶ τὸν ἠθικὸ θάνατο τῆς 3ης Διεθνοῦς.»

«Πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο τοῦ 1914—1918 ἡ Δευτέρα Διεθνὴς εἶχε συγκαλέσει δυὸ σπουδαῖα συνέδρια. Τὸ ἕνα στὸ 1907 στὴ Στουτγκάρδην, καὶ τὸ ἄλλο στὴν Βασιλείαν τὸ 1912. Καὶ στὰ δυὸ αὐτὰ συνέδρια ἡ Δευτέρα Διεθνὴς διετύπωσε διὰ τὸ Προλεταριᾶτο, ὅλων τῶν χωρῶν τὶς πιὸ κάτω καθοδηγητικὲς ἀρχὲς γιὰ τὸν ἀγῶνα ἐνάντια στὸν πόλεμο :

«Ἂν ὑπάρξει ἀπειλὴ πολέμου, εἶναι καθῆκο τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, καὶ τῶν κοινοβουλευτικῶν ἀντιπροσώπων τῶν χωρῶν ποὺ θὰ ἐπειρεάσει ὁ πόλεμος, μὲ τὴν ὑποστήριξη τῆς συντονισμένης δράσης τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, νὰ καταβάλουν κάθε προσπάθεια, νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἔκρηξη τοῦ πολέμου, μὲ ὁποιαδήποτε μέσα αὐτοὶ ἤθελαν θεωρήσει ἀποτελεσματικά, καὶ ποὺ θὰ ποικίλλουν ἀνάλογα μὲ τὴν ὄξυνση τοῦ ταξικοῦ ἀγῶνα, καὶ τῆς γενικῆς πολιτικῆς κατάστασης.

Σὲ περίπτωση ποὺ ξεσπάει πόλεμος, εἶναι καθῆκο τους νὰ ἐπέμβουν γιὰ τὸν ταχὺ τερματισμό του καὶ μὲ ὅλες τους τὶς δυνάμεις νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ κρίση ποὺ θὰ προκαλέσει ὁ πόλεμος, γιὰ νὰ ξεσηκώσουν τὸ λαὸ καὶ ἔτσι νὰ ἐπισπεύσουν τὴν πτώση τοῦ καπιταλιστικοῦ ζυγοῦ».

Ἡ κατάρρευση τῆς Δευτέρας Διεθνοῦς προεκλήθη ἀπὸ τὴν προδοσία τῶν πιὸ πάνω ἀποφάσεων, ἀπὸ μέρους τῆς πλειονότητας τῶν ἀρχηγῶν τῶν Σοσιλοδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Εὐρώπης. Ἀλλ' αὐτή ἡ κατάρρευση, προϋποθέτει τήν νίκη τοῦ ὀππουρτουνισμοῦ καὶ τήν μετροπὴ τῶν Σοσιαλοδημοκρατικῶν Κομμάτων σὲ Ἐθνικοφιλελεύθερα ἐργατικὰ κόμματα, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ὁλόκληρης ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Δευτέρας Διεθνοῦς, ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνα, ἴσα μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα.

Οἱ ἀντικειμενικοὶ ὅροι αὐτῆς τῆς ἐποχῆς—ἡ μετάβαση ἀπ' τὴν συμπλήρωση τῶν ἀστικο—ἐθνικῶν ἐπαναστάσεων στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη ἴσα μὲ τὴν ἀρχὴ τῶν σοσιαλιστικῶν ἐπαναστάσεων, ἐγέννησαν καὶ ὑπέθαλψαν τὸν ὀπποργουνισμό.

Ἡ παληὰ θεωρία πὼς ὁ ὀππορτουνισμὸς εἶναι ἡ «νόμιμη χροιά» ἑνὸς κόμματος ποὺ ἀποφεύγει τὰ «ἄκρα», ἀποτέλεσε ἀπάτη καὶ ἐμπόδι ε τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Οἱ προλεταριακὲς μάζες ποὺ τὰ ἐννέα -δέκατα τῶν ἀρχηγῶν, πῆγαν μὲ τὸ μέρος τῆς μπουρζουαζίας, βρέθηκαν σκορπισμένες καὶ ἐγκαταλειμμένες στὸ ἔλεος τοῦ σωβινισμοῦ, κάτω ἀπ' τὴ καταπίεση τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου καὶ τῆς στρατίτιωκῆς λογοκρισίας. Ὅμως, ἡ ἀντικειμενικὴ ἐπαναστατικὴ κατάσταση ποὺ ἐδημιουργήθηκε ἀπ' τὸν πόλεμο, καὶ ποὺ ἐγινόταν πιὸ φαρδειὰ καὶ πιὸ πλατειά, ἀναπόφευκτα ἐγέννησε ἐπαναστατικὰ αἰσθήματα, παρόμοια μὲ ἐκεῖνα ποὺ παρετηρήθησαν στὴν Ρωσσία τὸ 1905, ὅπου οἱ ὀπισθοδρομημένες προλεταριακὲς μάζες ἀπετέλεσαν στρατιὰν ἑκατομυρίων ἀνθρώπων, πίσω ἀπ' τὴν ἐπαναστατικὴ πρωτοπορεία τοῦ προλεταριάτου.

Οἱ προδότες ἀρχηγοὶ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας στὴν Γερμανία διεκήρυτταν πὼς ὁ πόλεμος τῆς Γερμανίας γινόταν γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς πατρίδας, γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τὸν πολιτισμό, καὶ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν λαῶν ἀπ' τὸν Τσαρισμό. Στὴν πραγματικότητα οἱ Πρῶσσοι Γιοῦγκερς, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γουλιέλμον τὸν 2ον, ὑπῆρξαν οἱ πιὸ πιστοὶ σύμμαχοι τοῦ Τσαρισμοῦ καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἐπαναστατικοῦ κτηνήματος τῶν ἐργατῶν καὶ χωρικῶν τῆς Ρωσσίας.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἡ Γερμανικὴ μπουρζουαζία ἔκανε τὸν πό-

λεμο γιὰ νὰ ξεπεράσει τὴν οἰκονομικὴ της κρίση, νὰ ὑποτάξει τὸν Σερβικὸ λαὸ καὶ νὰ πνίξει τὴν ἐθνικὴ ἐπανάσταση τῶν Νοτιοσλαύων καὶ ταυτόχρονα νὰ λεηλατήσει τὶς πλούσιες χῶρες τοῦ Βελγίου καὶ Γαλλίας, ποὺ συναγωνιζόταν τὴ Γερμανία.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἄλλης ὁμάδας τῶν ἐμπολέμων ἐθνικῶν βρισκόντουσαν οἱ Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι μπουρζουάδες ποὺ διεκήρυτταν ἐπίσης πῶς ὁ πόλεμος γινόταν γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς πατρίδας τὸν πολιτισμὸν, καὶ τὴν ἐλευθερία, ἐνάντια στὸν μιλιταρισμὸ καὶ δεσποτισμὸ τῆς Γερμανίας. Στὴν πραγματικότητα οἱ Ἀγγλογάλλοι μπουρζουάδες πρὸ πολλοῦ εἶχαν μισθώσει μὲ τὰ ἑκατομμύριά τους τὶς Ρωσσικὲς στρατιὲς γιὰ μιὰ ἐπίθεση ἐνάντια στὴν Γερμανία. Οἱ Ἀγγλογάλλοι μπουρζουάδες γιὰ πάντα εἶχαν στὸν νοῦ τους νὰ ἁρπάξουν τὶς Γερμανικὲς ἀποικίες, καὶ νὰ καταστρέψουν ἕνα ἐπικίνδυνο συναγωνιστή τους, ποὺ διακρινόταν γιὰ τὴν πιὸ γοργὴ οἰκονομικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξή του.

Καὶ γιὰ νὰ ἐπιτύχουν αὐτὸ τὸ πρᾶμα τὰ δημοκρατικὰ ἔθνη δὲν ἐδίστασαν νὰ βοηθήσουν τὸν ἄγριο καὶ βάρβαρο τσαρισμὸ, νὰ στραγγαλίσουν τὴν Πολωνία, τὴν Οὐκρανία κ. τ. λ. καὶ νὰ πνίξει τὴν ἐπανάσταση στὴ Ρωσσία.

Καμμιὰ ἀπ' τὶς δυὸ ὁμάδες τῶν ἐμπολέμων κρατῶν δὲν ὑστέρησε σὲ λεηλασίες, θηριωδίες καὶ χτηνωδίες. Ἀλλὰ γιὰ νὰ κοροϊδεύσουν τὸ προλεταριάτο, καὶ νὰ τοῦ ἀποσπάσουν τὴν προσοχή του ἀπ' τὸν πόλεμο ἀπελευθέρωσης, δηλαδὴ ἀπ' τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ἡ μπουρζουαζία, στὴν κάθε χώρα ἀγωνίστηκε μὲ ψεύτικα πατριωτικὰ λόγια, νὰ ἐγκωμιάσει τὴ σημασία «τοῦ δικοῦ της» ἐθνικοῦ πολέμου καὶ νὰ διακηρύξει πῶς ἀγωνίζεται νὰ νικήσει τὸν ἐχθρὸ, ὄχι χάρη τῆς λεηλασίας καὶ ἁρπαγῆς ξένης γῆς, ἀλλὰ χάρη τῆς «ἀπελευθέρωσης ὅλων τῶν ἄλλων λαῶν, ἐχτὸς ἀπ' τὸν δικό της.

Μὲ ὅσο πιὸ μεγάλο ζῆλο οἱ Κυβερνήσεις καὶ ἡ μπουρζουαζία ὅλων τῶν χωρῶν ἀγωνιζόντουσαν νὰ διασπάσουν τὴν ἑνότητα τῶν ἐργατῶν καὶ νὰ τοὺς στρέψουν τὸν ἕνα ἐνάντια στὸν ἄλλο, μὲ τόση ἀγριότητα ἐπέβαλλαν τὸν στρατιωτικὸ νόμο καὶ τὴν στρατιωτικὴ λογοκρισία (ποὺ συνήθως ἐφαρμόζεται ἐνάντια στὸν «ἐσωτερικὸ ἐχθρὸ» μᾶλλον παρὰ στὸν ἐξωτερικὸ), καὶ τόσο ἐπιταχτικὸ γινόταν τὸ καθῆκο τοῦ ταξικὰ συνειδητοῦ προλεταριάτου νὰ ὑπερασπίσει τὴν ταξική του ἀλληλεγγύη, τὸν διεθνισμό του, καὶ τὶς σοσιαλιστικὲς του πεποιθήσεις ἐνάντια στὰ ὄργια τοῦ σωβινισμοῦ, ποὺ προκαλοῦσαν οἱ «πατριωτικὲς» ἀστικὲς κλίκες ὅλων τῶν χωρῶν. Ἡ ἀπάρνηση τοῦ ἔργου τούτου θὰ ἐσήμαινε ἀπάρνηση ὅλων τῶν ἀγώνων γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ τὸ σοσιαλισμό.

Πρέπει νὰ λεχθεῖ μὲ αἴσθημα βαθειᾶς λύπης, πῶς τὰ Σοσιαλιστικὰ κόμματα, τῶν Κυριωτέρων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, δὲν ἐχτέλεσαν αὐτὸ τὸ καθῆκο. Ἡ διαγωγὴ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν τῶν κομμάτων, ἰδιαίτερα τοῦ Γερμανικοῦ κόμματος, ἐγγίζει τὰ ὅρια τῆς πιὸ φανερῆς προδοσίας τῆς ὑπόθεσης τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Ἡ πλειονότητα τῶν ἀρχηγῶν τῆς Δευτέρας Διεθνοῦς (1889—1914) προσπάθησαν νὰ ἀντι-

καταστήσουν τὸν Σοσιαλισμὸ μὲ τὸν ἐθνικισμό.

Ἕνεκα τῆς διαγωγῆς τους αὐτῆς, τὰ ἐργατικὰ κόμματα τῶν χωρῶν ἐκείνων δὲν ἐτάχθησαν ἐνάντια στὴν ἐγκληματικὴ διαγωγὴ τῶν Κυβερνήσεων, ἀλλὰ ἐκάλεσαν τοὺς ἐργάτες νὰ συνταυτίσουν τὴν θέση τους μὲ τὴν θέση τῶν Ἰμπεριαλιστικῶν Κυβερνήσεων. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Διεθνοῦς διέπραξαν ἔγκλημα προδοσίας ἐνάντια στὸν Σοσιαλισμὸ ὅταν ἐψήφισαν ὑπὲρ τῶν πολεμικῶν πιστώσεων, ὅταν ἐπανέλαβαν τὰ σωβινιστικὰ «πατριωτικὰ» συνθήματα τῆς μπουρζουαζίας περὶ «πατρίδων», ὅταν ἐδικαιολόγησαν καὶ ὑπερήσπισαν τὸν πόλεμο, ὅταν μπῆκαν μέσα στὰ ἀστικὰ ὑπουργεῖα τῶν ἐμπολέμων χωρῶν κ. τ. λ. Ἡ ἄποψη τῶν πιὸ ἰσχυρῶν Σοσιαλιστικῶν ἀρχηγῶν, καὶ τῶν πιὸ ἰσχυρῶν ὀργάνων τοῦ Σοσιαλιστικοῦ τύπου ἦταν σωβινιστική, ἀστικοφιλελεύθερη καὶ ὄχι Σοσιλιαστική. Ἡ εὐθύνη διὰ τὴ προσβολὴ τοῦ Σοσιαλισμοῦ βαρύνει κατὰ πρῶτο λόγο τὴν Γερμανικὴ Σοσιαλδημοκρατία, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε τὸ πιὸ ἰσχυρὸ καὶ τὸ πιὸ ἐπιβλητικὸ κόμμα τῆς Δευτέρας Διεθνοῦς. Ἀλλὰ δὲν μπορουν νὰ συγχωρηθοῦν καὶ οἱ Γάλλοι Σοσιαλιστὲς οἱ ὁποῖοι πῆραν θέσεις στὴν Κυβέρνηση τῆς Μπουρζουαζίας ἡ ὁποία εἶχε κάποτε προδώσει τὴν πατρίδα της, συμμαχῶντας μὲ τὸν Βίσμαρκ γιὰ τὴν συντριβὴ τῆς Κομμούνας.

[Συνέχεια στὸ ἑπόμενο.]

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ.

Μ. ΑΡΤΣΙΜΠΑΤΣΕΦ «Ο ΠΟΛΕΜΟΣ»

Κατὰ τοὺς κριτικοὺς ὁ Μ. Ἀρτσιμπάτσεφ εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος μιᾶς ἐποχῆς γενικῆς κατάπτωσης. Τὸ τάλαντο τοῦ «ποιητῆ τῆς ἐρωτομανίας, ὅπως ἀποκαλοῦσε τὸν Ἀρτσιμπάτσεφ, ἀκμάζει σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ στὴ Ρωσσία ἐπικρατεῖ πλέρια οἰκονομική, πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ἀναρχία, καὶ ἡ ἀπογοήτεψη μὲ μελανὲς φτεροῦγες σπαθίζει ἄγρια κι' ἀπειλητικὰ ἀπάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τῶν ἑκατομμυρίων καταπιεζομένων. Ὁ Μουζῖκος μὲ τὶς προαιώνιες ἁλυσίδες τῆς σκλαβιᾶς πολὺ λίγο διαφέρει ἀπὸ ζῶο. Ὁ Ἀριστοκράτης γαιοκτήμονας περνᾶ μιὰ ζωὴ ἔκφυλη καὶ παραλυμένη. Τὸ περιβάλλο τῆς αὐλῆς τοῦ Τσάρου εἶναι πιὸ πορνικὸ κι' ἀπ' τὸ πορνικὸ περιβάλλον. Πλέρια διαφθορὰ κι' ἀνηθικότητα, νὰ τὶ χαρακτηρίζει τὴ ρωσσικὴ περίοδο, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποτυχημένη ἐπανάσταση τοῦ 1905. Τὸ ἀστικοφεουδαρχικὸ θεριό, πληγιασμένο καὶ μπυασμένο ἀρχίζει ν' ἀποσυντίθεται σὲ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις, δηλητηριάζοντας τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Ἁγίας Ρωσσίας. Ὁ ρασοφόρος Ρασπουτὶν ἀκουμπᾶ τὰ βρώμικα του γένεια ἀπάνω στὰ γυμνὰ στήθια τῆς Τσαρίνας.

Ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος τοῦ 14 ἀρχίζει. Ἡ ἀνθρωπότητα σφα-

γιάζεται ἀλύπητα γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς Διεθνοῦς κεφαλοκρατίας . . . Ὁ Αρτσιμπάτσεφ στὸ δρᾶμα του ὁ «Πόλεμος» παίζνει ξεκάθαρα θέση ἐνάντια στὸ ληστρικὸ πόλεμο.

"Η πατρίδα ; κολοκύθια . . . .Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ποὺ θέλουνε νὰ πλουτίσουν σὲ βάρος σας», λέει ἡ Ὄλγα Πετρόβνα στὸ γυιό της' ποὺ θέλει νὰ πάει στὸ πόλεμο χάρη τῆς πατρίδας.

Τὸ πολεμικὸ μέτωπο τοῦ Ἀρτσιμπάτσεφ βρίσκεται σὲ μιὰ μικρὴ ἀγροτικὴ πόλη τῆς Ρωσσίας, μακρυὰ ἀπ' τὰ πεδία τῶν μαχῶν, τὰ χαρακώματα καὶ τὰ συρματοπλέγματα, τὰ κανόνια καὶ τὶς χειροβομβίδες, τ' ἀεροπλάνα καὶ τ' ἀέρια. Στὸ μέτωπο τοῦ Ἀρτσιμπάτσεφ, μάχεται καὶ ἀγωνιᾶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Σὲ μιὰ μικρὴ πόλη, παραμονὲς τοῦ παγκοσμίου πολέμου μιὰ ἀστικὴ οἰκογένεια, μέσα στὸ περιορισμένο κύκλο τῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων, ζεῖ μιὰ ἁπλῆ καὶ ταπεινὴ ζωή, φαινομενικὰ εὐτυχισμένη. Κάθε μέλος τῆς οἰκογένειας, σὰν ἄτομο μὲ τὴ σφραγίδα τῆς δικιᾶς του προσωπικότητας, ὑποφέρει, νοιώθει μέσα του μιὰ ἀσίγαστη πάλη, τίποτα δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ. Ἐχτὸς ἀπ' τὸ Συμεώνοφ, ἕνας φοιτητὴς φθισικὸς ποὺ βλέπει μπροστά του μιὰ πελώρια μαύρη τρύπα, ὅλοι τους ζοῦνε μὲ κάποιες ἐλπίδες καὶ ὄνειρα, χτισμένα ἀπάνω σὲ μιὰ ἀνατολίτικη μοιρολατρία.

Ὁ Ἀλεξάντροβιτς, ἀξιωματικὸς κι' ἄντρας τῆς Νίνας σκοπεύει νὰ πάει στὴ Μόσχα γιὰ νὰ ἐγγραφεῖ στὴ στρατιωτικὴ Ἀκαδημία. Ἡ Νίνα βασανίζεται ἀπὸ «διπλὸ» ἔρωτα ποὺ τῆς προσφέρεται ἀπὸ τὸν ἄντρα της καὶ τὸν πρίγκηπα Βορονέτσκυ, οἰκογενειακὸ φίλο. Ἡ Ἄσενκα ἀγαπᾶ τὸν Βολόζκια, κι' ὁ φθισικὸς φοιτητὴς τὴν Ἄσενκα. Ὁ Ντάουε μιὰ εὐγενικιὰ μορφή, ποὺ ζεῖ μονάχα γιὰ τὴ μουσικὴ κι' ὡς τόσο εἶναι στρατιωτικός, γιατὶ ἦταν κι' ὁ πατέρας του. Ὁ Πιότρ Ἰβάνοβιτς κι' ἡ Ὄλγα Πετρόβνα ζοῦνε εὐτυχισμένα ἀνάμεσα στὰ παιδιά τους καὶ τοὺς οἰκογενειακοὺς φίλους.

Τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος ἴσως νἆναι ταπεινά, ἡ ψυχή τους ἀρωστιάρικη κι' ἡ φαντασία τους νοσηρά. Δὲν ζοῦνε παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτό τους. Εἶναι ἄνθρωποι μιᾶς κοινωνίας ποὺ διαλύεται καὶ ἀποσυντίθεται.

Πρόσωπα ἄβουλα, μοιρολατρικά, χωρὶς κανένα ἀνώτερο ἐσωτερικὸ παλμό, καμμιὰ ἀναζήτηση. Μὰ ὅσο ταπεινὴ κι' ἂν εἶναι ἡ ζωὴ ποὺ κάνουν, κανένας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παίζει τὴ ζωή τους στὴ κερδοφόρα καὶ ματοβαμένη ρουλέττα ποὺ λέγεται πόλεμος.

«Ἡ ζωή μου—θὰ μοῦ πεῖτε—εἶναι μικρή, ταπεινή, τὸ παραδέχομαι... Ἀλλὰ δὲ θέλω νὰ μοῦ την χαλνοῦν οἱ ἄλλοι . . . νὰ μοῦ τὴν καταστρέφουν . . . Δὲν τὸ θέλω...» φωνάζει ἡ Νίνα σ' ἕνα νευρικὸ ξέσπασμα τὴν ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ὡστόσο ὁ πόλεμος γίνεται κι' ὅλοι πᾶνε, ἔτσι ἔμαθαν στὸ ἀστικὸ σκολειό! Κ' ἡ οἰκογένεια τσεκουρεύεται ἄγρια καὶ τὰ ὄνειρα μένουν μονάχα ὄνειρα.

Ὁ Ντάουε δὲ θὰ ξαναπαίξει τὸ βιολί του «κ' ἦταν ἕνα τόσο ὡραῖο βιολὶ καὶ τόσο ἀκριβό, ἕνα γνήσιο Στραντιβάριους». Ὁ Βολόγκιας μοιράζεται μαζὶ μὲ τὰ ἑκατομμύρια τῶν σκοτωμένων τὴ δόξα τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη. Ὁ Πιότρ. Ἰβάνοβιτς ξεμωραίνεται ἀπ' τὸ μολάγο πόνο στὸ χάσιμο τοῦ Βολόγκια του. Ὁ μόνος ποὺ ἐπιστρέφει εἶναι ὁ **Α-**

λεξάνδροβιτς, τιμημένος . . . μὲ κομμένα τὰ δυό του πόδια. Ζωντανό παράσημο ποὺ τιμᾶ τόν μεγάλο μας πολιτισμὸ κι' ἀκόμα τὴν πιὸ μεγάλη μας βλακεία!

Ὁ «πόλεμος» εἶναι ἕνα ἔργο δυνατό, γιομᾶτο πόνο μὲ σφιχτοδεμένο διάλογο καὶ πρὸ παντὸς ρεαλιστικό. Ἕνας ρεαλισμός, ποὺ ἡ ὠμὴ εἰλικρίνειά του πολλὲς φορὲς ξεπερνᾶ τὰ ὅρια τοῦ κυνισμοῦ.

Ἡ «Ἐλευθέρα Σκηνὴ» ἀνέβασε τὸ δύσκολο αὐτὸ ἔργο τοῦ Ἀρτσιμπάτσεφ μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια δίνοντάς μας ἕνα σύνολο πολιτισμένο καὶ σφιχτοδεμένο Σχεδὸν ὅλοι οἱ ἠθοποιοὶ ὑποδύθησαν τοὺς δύσκολους ρόλους τους μὲ εὐσυνειδησία κι' ἀρκετὰ ὑποφερτά. Ἰδιαιτέρως τονίζουμε πὼς ὅλοι ἀνεξαίρετα ἦσαν μελετημένοι, ἕνα προσὸν τόσο σπάνιο στὰ θέατρά μας ἂν ἐξαιρέσουμε τὸν «Προμηθέα».

Ἀπ' τοὺς ἠθοποιοὺς ξεχωρίζουζουμε τὴ Μουζούρη, τὸ καμάρι τοῦ Κυπριακοῦ θεάτρου μας. Ἡ Μουζούρη εἶναι ἡ μοναδικὴ δραματικὴ ἠθοποιός μας, μιὰ πραγματικὴ καλλιτέχνιδα τοῦ σανιδιοῦ. Τὸ παίξιμό της κυριαρχεῖ ἀπάνω στὴ σκηνή, ἐπιβάλλεται καὶ σὲ συκλονίζει Ἡ μόνη ποὺ ἔπαιξε ἀψεγάδιαστα. Ὁ Φῶτος Χατζησωτηρίου εἶναι ἕνας πολὺ καλὸς ἠθοποιὸς καὶ μὲ ἀρκετὰ προσόντα. Δυστυχῶς ὅμως παρεξήγησε τὸ ρόλο του, θέλησε νὰ δώσει μεγάλη βαρύτητα στὸ πρόσωπο τοῦ Πρίγκηπα κι' αὐτὸ τὸν ἐζήμιωσε πολύ, ἦταν στιγμὲς ποὺ καταντοῦσε πολὺ φορτικός. Ἐπίσης μερικὲς λέξεις θέλοντας νὰ δώσει κάποια ἔμφαση τὶς πρόφερνε πολὺ ἄσχημα (ἀιτέλειωτος ἀππέραντος κλπ). πάντως αὐτὰ δὲν ζημιώνουνε τὴν καλλιτεχνικὴ ἀξία τοῦ Χατζησωτηρίου. Ἁπλῶς τὰ σημειώνουμε γιὰ νὰ εἶναι στὸ μέλλον προσεχτικώτερος. Ἡ Εὐαγγελία Φατζησωτηρίου ἀρκετὰ καλή, πρὸ παντὸς στὴ τελευταία πράξη σὲ ἐνθουσιάζει μὲ τὸ φυσικό της παίξιμο καὶ τὴν παιδιάτικη ἀφέλεια.

Ἡ Μαρούλα Νικολάου ὑποφερτή. Μ' ὅλο ποὺ ἡ μικρούλα αὐτὴ φαίνεται νὰ ἔχει ἀρκετὰ προσόντα γιὰ τὴ σκηνὴ ἐν τούτοις δὲν κατόρθωσε νὰ μᾶς τὰ παρουσιάσει μᾶς παρουσίασε μιὰ Ἀσένκα ἐπιπόλαιη. Ἂς μὴ τὴν ἀπογοητεύει ὅμως αὐτό. Ἂν καταπιαστεῖ συστηματικότερα μὲ τὸ θέατρο, εἶμαι βέβαιος, πὼς θὰ μᾶς παρουσιάσει μιὰ μέρα ἐκπλήξεις. Τοὺς ὑπόλοιπους ἠθοποιοὺς τοὺς ἐνθαρρύνουμε καὶ τοὺς λέμε νὰ συνεχίσουν. Ἕνα πρᾶγμα ὅμως πρέπει νἄχουν ὑπ' ὄψη ὅλοι οἱ ἠθοποιοί, κι' αὐτοὶ ποὺ παρουσιάστηκαν σὰν ἐρασιτέχνες, κι' αὐτοὶ ποὺ παίζανε τὸ θέατρο σὰν αὐτοσκοπό. Χρειάζεται ἀκατάπαυστη καὶ συστηματικὴ δουλειά! Δουλειὰ καὶ πάλι δουλειά! Μονάχα ἔτσι θὰ πᾶμε μπροστὰ καὶ θὰ προαγάγουμε τὸ Κυπριακὸ Θέατρο. Ἡ «Ἐλευθέρα Σκηνὴ» εἶναι ἕνα θεατρικὸ συγκρότημα ἀρκετὰ δυναμικό, ποὺ θὰ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ βασίζουμε τὶς ἐλπίδες μας γιὰ τὸ μέλλον Ἐμπρός. Ἂς μὴ ἀργοποροῦν. Ἂς ἀρχίσουν τὸ ταχύτερο συστηματικὴ δουλειά.

—Τ—

Τιμή: ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ 4 1/2 ΓΡ.
Η ΧΡΟΝΙΑ 6 ΣΕΛ.

Γ. ΧΕΙΜΑΡΙΔΗΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁδὸς Ἁγ. Ἀντωνίου Ἀρ. 1
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Α. Α. ΓΡΥΣΠΗ